

การสืบพยานบุคคลโดยการใช้สื่อภาพและเสียง

การสืบพยานบุคคลโดยการใช้สื่อภาพและเสียงนี้ เป็นการนำเทคโนโลยีทางการสื่อสารเข้ามาประยุกต์ใช้ในการสืบพยานบุคคล ดังนั้นการสืบพยานบุคคลโดยการใช้สื่อภาพและเสียงจึงเป็นแนวปฏิบัติที่มาจากกรสืบพยานบุคคลแบบเดิม และเป็นวิธีการที่จะทำให้ได้ความจริงอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาคดีของศาล ในบทนี้จึงแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือการสืบพยานบุคคลในศาลในปัจจุบัน และการสืบพยานบุคคลโดยการใช้สื่อภาพและเสียง

3.1 การสืบพยานในศาลในปัจจุบัน

วิธีการสืบพยานบุคคลในศาลในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ การมาศาลของพยานและการเบิกความในศาล ซึ่งมีวิธีการดังนี้

3.1.1 การมาศาลของพยาน

เมื่อคู่ความฝ่ายใดประสงค์จะอ้างอิงบุคคลใดมาเป็นพยานในศาล ก็ต้องระบุชื่อของบุคคลนั้นในบัญชีพยาน ซึ่งต้องยื่นต่อศาลภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด เมื่อถึงกำหนดเวลาที่ตนต้องนำพยานเข้าสืบ คู่ความก็ต้องนำพยานนั้นมาศาล ถ้าพยานเต็มใจตลอดเวลาเบิกความเป็นพยาน คู่ความก็อาจนำพยานนั้นมาศาลเองโดยไม่ต้องขออนุญาตศาล ซึ่งส่วนมากได้แก่พยานที่เป็นตัวความเองหรือเป็นญาติพี่น้องกับตัวความ เรียกว่า “พยานนำ” และถ้าคู่ความที่อ้างบุคคลนั้นเป็นพยานซึ่งอาจทำให้รูปคดีของคู่ความนั้นเสียหายได้ ทั้งนี้เพราะคู่ความไม่มีอำนาจบังคับให้พยานมาศาลได้¹ ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 106 ได้บัญญัติแก้ไขข้อขัดข้องในเรื่องนี้ว่า “ถ้าคู่ความฝ่ายใดไม่สามารถนำพยานของตนมาศาลได้เองคู่ความ

---

¹ เข็มชัย ชุตินวงศ์, กฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ), 2535, หน้า 283.

ฝ่ายนั้นอาจขอต่อศาลก่อนวันสืบพยาน ให้ศาลหมายเรียกพยานมาศาลได้ แต่ต้องให้พยานรู้ล่วงหน้าอย่างน้อยสามวัน...” เป็นการขอให้ศาลออกหมายให้ พยานที่คู่ความร้องขอให้ศาลออกหมายเรียกว่า “พยานหมาย”

ตามปกติสถานที่ซึ่งพยานจะต้องไป คือ ศาลที่ออกหมายเรียกนั่นเอง แต่ถ้าศาลจำเป็นต้องเผชิญสืบนอกศาลก็ต้องไป ณ. สถานที่ซึ่งข้อเท็จจริงอันประสงค์จะให้พยานเบิกความนั้นเกิดขึ้น ศาลก็จะระบุสถานที่ไว้ในหมาย โดยพยานไม่ต้องมาที่ศาลก็ได้

“เมื่อพยานได้รับหมายเรียกโดยชอบแล้วต้องไป ณ. สถานที่และตามวัน เวลาที่กำหนดไว้...” หากไม่ยอมมาศาล ย่อมมีโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 170 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดขัดขืนหมายหรือคำสั่งของศาลให้มาให้ถ้อยคำ ให้มาเบิกความหรือให้ส่งทรัพย์หรือเอกสารใดในการพิจารณาคดีต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ” ทั้งนี้จะต้องเป็นหมายที่ออกโดยศาลที่มีเขตอำนาจเท่านั้น แต่ถ้าเป็นหมายเรียกพยานซึ่งอยู่นอกเขตอำนาจจะต้องให้ศาลที่มีเขตอำนาจสลักหลังหมายเสียก่อน แต่ทั้งนี้ก็มีข้อยกเว้นบางกรณีที่บุคคลผู้รับหมายเรียกพยานโดยชอบแล้วไม่ไปศาลได้โดยไม่มีความผิดซึ่งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 108 วรรคสอง คือ

ก. สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระราชินี พระยุพราช หรือผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ไม่ว่าในกรณีใดๆ

ข. พระภิกษุและสามเณรในพระพุทธศาสนา ไม่ว่าในกรณีใดๆ

ค. บุคคลใดๆที่อ้างว่าไม่สามารถจะไปศาลดังกล่าวข้างต้นเพราะเจ็บป่วย หรือมีข้อแก้ตัวอันจำเป็นอย่างอื่นโดยได้แจ้งเหตุนั้นให้ศาลทราบแล้วและศาลเห็นว่าข้อแก้ตัวนั้นฟังได้

นอกจากบุคคลตามมาตรา 108 (1) และ (2) แล้วยังมีบุคคลที่ได้รับเอกสิทธิตามกฎหมายระหว่างประเทศ คือ เอกอัครราชทูตและราชทูตของประเทศต่างๆ ที่ประจำประเทศไทยด้วย และเมื่อบุคคลผู้ใดได้รับหมายโดยชอบแล้วไม่ไปศาลในวันนัดศาลชอบที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปและตัดสินชี้ขาดโดยไม่ต้องสืบพยานนั้น แต่ถ้าเห็นว่าถ้าเบิกความของพยานที่ไม่มานั้นเป็นข้อสำคัญในการวินิจฉัยคดี² ถ้าศาลเห็นว่าข้ออ้างข้อแก้ตัวของพยานนั้นฟังได้ก็ให้เลื่อนการพิจารณาคดีไปเพื่อให้พยานมาศาลหรือเพื่อสืบพยานนั้น ณ. สถานที่และเวลาอันควรได้ แต่ถ้าศาลเห็นว่าพยานรับหมายโดยชอบแล้วจงใจไม่ไปศาล ศาลจะเลื่อนการนั่งพิจารณาคดีออกไป

² คำพิพากษาฎีกาที่ 845/2513, 1158/2515.

และออกหมายจับเอาตัวพยานมากักขังไว้จนกว่าพยานจะได้เบิกความตามวันเวลาที่ศาลเห็นสมควรก็ได้

3.1.2 การเบิกความของพยานบุคคล

เมื่อพยานมาศาลตามวันเวลาที่ศาลนัดสืบพยานแล้วและไม่มีเหตุขัดข้องจากคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง พยานจะต้องเข้าเบิกความต่อศาล ซึ่งมีลำดับขั้นตอนดังนี้³

ก. การสาบานตน กระบวนพิจารณาอันดับแรกคือการให้พยานสาบานตนซึ่งบทบัญญัติประมวลวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 112 บัญญัติว่า “ก่อนเบิกความพยานทุกคนต้องสาบานตนตามลัทธิศาสนาหรือจารีตประเพณีแห่งชาติตน หรือกล่าวคำปฏิญาณว่าจะให้การตามความสัตย์จริงเสียก่อน...” ทั้งนี้เพื่อเตือนสติให้พยานนึกถึงมโนธรรมที่จะพูดแต่ความสัตย์จริง และไม่นำความเท็จมากล่าว⁴ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2

การสาบานและการปฏิญาณนั้นมีความหมายแตกต่างกัน คือ ถ้อยคำที่ใช้ในการสาบานจะเป็นการสาปแช่งพยานที่เบิกความเท็จให้ประสบภัยพิบัติต่างๆ และอวยชัยให้พรแก่พยานที่เบิกความตามความสัตย์จริง โดยอ้างสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายเพื่อให้พยานมีความเกรงกลัว ส่วนการปฏิญาณ เป็นการกล่าวให้คำมั่นว่าจะให้การตามความสัตย์จริงโดยไม่มี การอ้างสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือสาปแช่ง หรือลงโทษในกรณีกล่าวเท็จ⁵ เช่น “ข้าพเจ้าขอให้คำปฏิญาณต่อศาลว่าข้าพเจ้าจะให้การตามความสัตย์จริงทุกประการ”

คำเบิกความต่อศาลโดยไม่มี การสาบานหรือปฏิญาณย่อมเสียเปล่าไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ถ้าเบิกความจบแล้วจึงกล่าวคำสาบานหรือปฏิญาณต่อศาล ดังนี้ ใช้รับฟังเป็นพยานได้⁶ อย่างไรก็ตามกฎหมายก็ได้บัญญัติข้อยกเว้นแก่บุคคลบางประเภทที่มีเอกสิทธิ์ไม่ต้องกล่าวคำสาบานหรือปฏิญาณ ได้แก่

- (1) บุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบสี่ปี
- (2) พระภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนา

³ เช็มซัย ชุตินวงศ์, กฎหมายลักษณะพยาน, หน้า 291.

⁴ ธานินทร์ ทรัพย์วิเชียร, ศาลกับพยานบุคคล, (กรุงเทพฯ : นำอักษรการพิมพ์), 2521, หน้า 10.

⁵ เช็มซัย ชุตินวงศ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 292.

⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 693/2487, 217/2488.

(3) บุคคลที่คู่ความทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่าไม่ต้องสาบาน

ข. วิธีเบิกความในศาล

การเบิกความของพยานบุคคลในศาลนั้นมีหลักเกณฑ์ดังนี้⁷

1. พยานจะต้องเบิกความด้วยวาจา ไม่ว่าจะเป็นคนดีแฟงหรือคดีอาญา ห้ามอ่านข้อความที่เขียนมาเว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล (ตามบทบัญญัติประมวลวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 113)⁸

2. พยานจะต้องไม่เบิกความต่อหน้าพยานอื่นที่จะเบิกความภายหลัง นั่นคือพยานต้องไม่อยู่ในห้องพิจารณาก่อนเข้าเบิกความเพื่อฟังคำเบิกความของพยานคนก่อนซึ่งศาลมีอำนาจที่จะสั่งให้พยานอื่นออกไปจากห้องพิจารณเสียก่อนได้ แต่ในคดีอาญาที่มีจำเลยหลายคนศาลจะสั่งให้จำเลยคนหนึ่งไปอยู่นอกห้องพิจารณาก็ได้ (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 114)

3. เมื่อพยานเบิกความแล้วศาลจะอ่านคำเบิกความให้พยานฟัง แล้วให้พยานลงลายมือชื่อไว้ ถ้าพยานเห็นว่าไม่ถูกต้องให้ท้วงติง (ตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 121, 49, 50 และ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 237)

4. เมื่อพยานเบิกความแล้วย่อมหมดหน้าที่ที่จะอยู่ที่ศาลอีกต่อไป ไม่ว่าจะเป็พยานหมาย (พยานที่ได้รับหมายเรียก) หรือพยานนำ (พยานที่คู่ความนำมาเอง) ทั้งนี้เว้นแต่ศาลจะสั่งให้รออยู่ (ตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 109 และกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 236)

5. ไม่ว่าจะเวลาใดๆ ในระหว่างเบิกความหรือภายหลังเบิกความ แต่ก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา ศาลมีอำนาจที่จะถามพยานด้วยคำถามใดๆ ซึ่งอาจถามนำก็ได้ ตามที่เห็นจำเป็นเพื่อให้คำเบิกความของพยานบริบูรณ์หรือชัดเจนยิ่งขึ้น⁹ หรือพยาน 2 คน เบิกความขัดกันในเรื่องสำคัญแห่งประเด็นถ้าศาลเห็นสมควรหรือคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีคำขอ (ตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 119)

⁷ ยิ่งศักดิ์ กฤษณจินดา, กฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ), 2528, หน้า 174-175.

⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 375/2520.

⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 52/2518.

6. เมื่อศาลเห็นว่าพยานหลักฐานใดใช้ฟังไม่ได้ก็ดี หรือรับฟังได้แต่ได้ยื่นฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ศาลจะปฏิเสธไม่รับพยานหลักฐานนั้น และเมื่อศาลเห็นว่าพยานหลักฐานฟังเพื่อยเกินสมควร หรือประวิงคดีให้ชักช้าหรือไม่เกี่ยวแก่ประเด็น ศาลมีอำนาจงดสืบพยานหลักฐานเช่นว่านั้นหรือพยานอื่นต่อไปได้ หรือเมื่อศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมเป็นการจำเป็นจะต้องนำพยานหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับประเด็นในคดีมาสืบเพิ่มเติม ศาลก็มีอำนาจทำการสืบพยานหลักฐานต่อไปซึ่งรวมถึงการที่จะเรียกพยานที่สืบไปแล้วมาสืบใหม่ด้วย (ตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 86)

7. ศาลมีอำนาจเต็มที่ในอันที่จะวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานที่คู่ความนำมาสืบนั้นจะเกี่ยวกับประเด็น และเป็นอันเพียงพอให้ฟังเป็นยุติได้หรือไม่ แล้วพิพากษาไปตามนั้น (ตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 104 และวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226)

8. กรณีที่คู่ความตั้งทนายความไว้หลายคนให้ทนายความคนเดียวเป็นผู้ถาม เว้นแต่ศาลจะเห็นสมควรเป็นอย่างอื่น ซึ่งหมายความว่าใช้กับพยานคนหนึ่งๆ หรือคราวหนึ่งๆ (ตามบทบัญญัติประมวลวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 117 และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2499 มาตรา 6

ค. ลำดับการซักถามพยาน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 116, 117, 118 และ 119 ได้จัดลำดับการซักถามพยานไว้ดังนี้

1) ในเบื้องต้น หลังจากที่ยานสอบสวนหรือปฏิญาณตนแล้ว ศาลจะถามพยานถึงชื่อ อายุ ตำแหน่ง อาชีพ ภูมิลำเนา และความเกี่ยวพันระหว่างพยานกับคู่ความ

2) ศาลอาจเป็นผู้ถามพยานเอง หรือให้คู่ความซักถามและถามค้านพยานไปที่เดียวและจากฝ่ายแรกยังตั้งใจจะถามอีกก็อาจมาถามต้งได้

3) การซักถามพยาน คือ การที่คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานคนนั้นมา เริ่มซักถามเพื่อให้พยานเบิกความตามประเด็นที่ผู้อ้างตั้งใจจะนำสืบถามข้อกล่าวอ้างของตน โดยห้ามมิให้คู่ความใช้คำถามนำ อันเป็นคำถามที่แนะนำคำตอบให้พยานอยู่ในตัวโดยผู้ตอบตอบเพียงคำเดียวว่าใช่หรือไม่ใช่

ในคดีอาญากฎหมายสันนิษฐานว่าบุคคลทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์ศาลจะลงโทษจำเลยได้ต่อเมื่อได้ความว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิด และมีหลักว่า “ผู้ใดกล่าวอ้างผู้หนึ่งต้องนำสืบ” ฉะนั้นเมื่อ

โจทก์ก็กล่าวหาว่าจำเลยกระทำผิดอย่างไร จึงเป็นหน้าที่โจทก์ที่จะต้องนำสืบก่อนเสมอ¹⁰ แม้ว่าจำเลยจะให้การรับสารภาพก็ตามเว้นแต่เป็นคดีที่มีอัตราโทษไม่อยู่ในกำหนดที่ต้องสืบพยาน (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176) ซึ่งศาลจะลงโทษจำเลยได้โดยไม่ต้องสืบพยานและจำเลยจะไม่ให้การเลย หรือจะเปลี่ยนคำให้การสักกี่ครั้งก็ได้ก่อนศาลมีคำพิพากษาจำเลยก็ยังนำสืบได้เสมอ (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172)

4) การถามค้านอันเป็นการซักถามเพื่อทำลายน้ำหนักคำพยานของฝ่ายตรงข้าม และเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ปรากฏแต่เพียงบางส่วนหรือไม่เคยปรากฏให้ปรากฏชัดขึ้น เพื่อประโยชน์แก่รูปคดีของตน (รายละเอียดได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2) ได้แก่การถามในประเด็น

- ก. ถามถึงรายละเอียดแห่งพฤติการณ์แห่งคดี
- ข. ถามถึงสาเหตุที่อาจทำให้พยานเบิกความด้วยความอคติ
- ค. ถามถึงพฤติการณ์ที่ทำให้พยานไม่อาจรับทราบข้อเท็จจริงได้ถูกต้อง
- ง. ถามถึงพฤติการณ์ที่แสดงว่าพยานได้รับรู้ข้อเท็จจริงโดยวิธีการที่ผิดปกติธรรมดา

5) การถามติง เป็นการถามของคู่ความหรือทนายความฝ่ายที่อ้างพยาน ถามพยานของตนอีกครั้ง หลังจากฝ่ายตรงข้ามถามค้านแล้ว เพื่อแก้ไขถ้อยคำหรือข้อความที่พยานตอบเพี้ยนพล้ำเพื่อขยายข้อเท็จจริงให้ชัดเจนขึ้น โดยห้ามใช้คำถามนำ

6) เมื่อได้มีการถามติงแล้ว ห้ามมิให้คู่ความใดซักถามพยานอีกเว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล

อนึ่งในคดีอาญามีข้อจำกัดอำนาจศาลในการถามพยาน กล่าวคือ ห้ามมิให้ศาลถามจำเลยเพื่อประโยชน์แต่เฉพาะจะเพิ่มเติมคดีโจทก์ซึ่งบกพร่อง เว้นแต่จำเลยจะอ้างตนเองเป็นพยาน¹¹ (ตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 235)

หลักในการสืบพยานบุคคลในศาลโดยทั่วไปมักจะปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นแต่ถ้าสามารถนำเอาเครื่องมือสื่อสารที่เรียกว่า Video Conferencing มาปรับใช้กับการสืบพยานบุคคลได้ก็จะช่วยให้การสืบพยานบุคคลในต่างสถานที่สามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยจะช่วยประหยัดเวลา ค่าใช้จ่าย ช่วยให้พยานเข้ามาสู่กระบวนการพิจารณาของศาลได้ดีขึ้น และช่วยให้ศาลแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีได้มากขึ้นด้วย แต่อย่างไรก็ตามการนำเทคโนโลยีในการสื่อสารที่ทันสมัยมาปรับใช้กับกระบวนการยุติธรรมก็ไม่น่าจะเหมาะสมกับทุกกรณี เพราะการใช้

¹⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 852/2490, 123/2490, 330/2491.

¹¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 174/2487.

เทคโนโลยีดังกล่าวในการสืบพยานบุคคลย่อมทำให้จำเลยต้องเสียสิทธิในการเผชิญหน้าโดยตรงแบบ Face to Face กับพยาน ถึงแม้ว่าจำเลยจะยังคงมีโอกาสถามค้านพยาน และสามารถสังเกตอาการปฏิกิริยาของพยานได้เช่นเดิม แต่ปฏิกิริยาที่ตอบโต้จากการเผชิญหน้าโดยตรงแบบ Face to Face กับการเห็นพยานโดยผ่านทางจอภาพย่อมแตกต่างกัน ทั้งในคดีอาญาจำเลยเป็นประธานในคดี จำเลยควรมีโอกาสอย่างเต็มที่ในการต่อสู้คดี แต่การสืบพยานบุคคลโดยใช้สื่อภาพและเสียงดังกล่าว ย่อมทำให้สิทธิของจำเลยต้องถูกกระทบกระเทือนไป ดังนั้นการสืบพยานโดยใช้สื่อภาพและเสียงควรจะจำกัดให้ใช้ในสถานการณ์ที่เหมาะสมเท่านั้น

3.2 เงื่อนไขในการสืบพยานบุคคลโดยการใช้อุปกรณ์ภาพและเสียง

การสืบพยานโดยใช้สื่อภาพและเสียงนั้น เป็นการสืบพยานบุคคลในศาลวิธีหนึ่งซึ่งประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีหลายประเทศได้กระทำกันอย่างแพร่หลาย และนอกจากนี้ยังเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการสืบพยานบุคคล จำเลยควรมีสิทธิที่จะได้เผชิญหน้ากับพยานโดยตรงเพื่อจะได้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของพยาน โดยการสังเกตอาการปฏิกิริยา ตรวจสอบความสามารถของพยานกล่าวคือ การจดจำ การรับรู้ และการถ่ายทอดในเรื่องที่พยานได้รู้เห็นมาตลอดจนความจริงใจของพยาน แต่ในภาวะที่สมควรหรือจำเป็นจะต้องใช้ Video Conferencing ในการสืบพยานบุคคลจึงต้องมีเงื่อนไขและปัจจัยอยู่หลายประการ เช่น ประเภทของพยานบุคคล ประเภทของคดี และประเภทของสถานการณ์ที่ควรจะใช้สื่อภาพและเสียงในการสืบพยาน

3.2.1 ประเภทของพยานบุคคล

3.2.1.1 พยานที่เป็นเด็ก

พยานที่เป็นเด็กโดยเฉพาะเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 14 ปีนั้น มีประวัติความเป็นมาในการรับฟังพยานเด็ก เริ่มจากความไม่น่าเชื่อถือไม่ไว้วางใจเด็กไม่ว่าจะเป็นแนวความคิดของประเทศไทยหรือต่างประเทศ ซึ่งปัจจุบันประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 112 อนุมาตรา 1 ได้บัญญัติข้อยกเว้นให้เด็กอายุต่ำกว่า 14 ปี ไม่ต้องสาบานหรือปฏิญาณตนก่อนเบิกความ เพราะถือว่าเด็กเป็นบุคคลที่หย่อนความรู้สึกผิดชอบ ไม่เข้าใจหน้าที่ของการพูดความจริงและผลที่ตามมา แม้จะสาบานก็อาจจะไม่มีผลให้เด็กพูดความจริงมากขึ้นแต่อย่างใด ส่วนประเทศอังกฤษ Children and Young Person Act 1933 มาตรา 8 อนุมาตรา 1 กำหนดว่าในคดีอาญาเด็กอายุกว่า

10 ขวบขึ้นไปไม่อาจสาบานตนก่อนเบิกความได้ เพราะไม่รู้จักรักรธรรมเนียมของการสาบานไม่สามารถรับฟังเป็นพยานยืนยันถึงความผิดของจำเลยได้โดยลำพังจะต้องมีพยานประกอบมายืนยัน ซึ่งเป็นหลัก Corroboration แม้เด็กสามารถสาบานก่อนเบิกความได้ ถ้าไม่มีพยานประกอบศาลจะต้องเตือนลูกขุนถึงอันตรายที่จะรับฟังพยานเช่นนั้น ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา ประชาชนและกระบวนการยุติธรรมก็มีทัศนคติเช่นเดียวกับของประเทศอังกฤษ

ในเรื่องความน่าเชื่อถือของการรับฟังพยานเด็ก ได้มีการศึกษาถึงพัฒนาการทั้งทางร่างกาย บุคลิกภาพ สติปัญญา และจริยธรรม โดยร่างกายของคนจะพัฒนาจากวัยทารก เข้าสู่วัยเด็ก วัยรุ่นก่อนที่จะเข้าวัยผู้ใหญ่ จะพบว่าส่วนต่างๆ ของร่างกายมีอัตราการพัฒนาการไม่เท่ากัน เช่น สมอพัฒนาการรวดเร็วกว่าอวัยวะอื่นๆ ในร่างกาย ส่วนพัฒนาการทางบุคลิกภาพ สติปัญญา และจริยธรรมนั้นเป็นกระบวนการที่พัฒนาสร้างลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล และได้มีการศึกษาถึงพัฒนาการภายในที่มีผลในการศึกษาถึงความน่าเชื่อถือของพยานเด็ก โดยวิเคราะห์ถึงความสามารถและความจริงใจของพยานเด็ก ได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการบุคลิกภาพของฟรอยด์ ทฤษฎีพัฒนาการบุคลิกภาพของอีริคสัน ทฤษฎีพัฒนาการด้านความรู้คิดของเพียเจท์ และทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบอร์ก ซึ่งจะขอกกล่าวเฉพาะทฤษฎีของเพียเจท์ว่าเขาเป็นนักชีววิทยาชาวสวิสที่ศึกษาถึงพัฒนาการทางเซวาร์ปัญญาของเด็ก องค์ประกอบของเซวาร์ปัญญาตามแนวคิดของ Guidford มี 6 ประการ คือ การรู้คิด การจดจำ ความสามารถในการสรุปกฎเกณฑ์ ความสามารถในการประยุกต์กฎเกณฑ์ การประเมินผลและความสามารถในการดำเนินการ¹² ซึ่งเป็นทฤษฎีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็ก ความสามารถของพยานบุคคลนั้นเป็นความสามารถทางสติปัญญา ซึ่งแยกพิจารณาเป็น 2 ส่วน คือ พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กโดยภาพรวม และความสามารถในการรับรู้จดจำและการบรรยายถ่ายทอดของเด็ก

เพียเจท์ ได้แบ่งขั้นตอนของการพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้¹³

1. พัฒนาการด้านประสาทสัมผัส (Sences motor period) เป็นระยะวัยแรกเกิดจนถึง 2 ขวบ เด็กวัยนี้จะเรียนรู้การทำงานร่วมกันของประสาทสัมผัสและการใช้อวัยวะต่างๆ ของร่างกาย ในขวบปีแรกของทารก จะมีการพัฒนามโนภาพเกี่ยวกับความคงที่ของวัตถุ (Object Constancy)

¹² มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, พัฒนาการเด็กและการเลี้ยงดู, หน้า 140-141.

¹³ มลวิภา ทรงวุฒิสกุล, จิตวิทยาทั่วไปขั้นสูง, (กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2526, หน้า 121-126.

2. ระยะเวลาก่อนคิดหาเหตุผล (Pre-Conceptual thought period) ระยะ 2-7 ปี ซึ่งในช่วง 2-4 ขวบ จะเรียนรู้การใช้สัญลักษณ์และคำพูด เด็กมีแนวโน้มจะเข้าใจชื่อของวัตถุ และสามารถแยกความแตกต่างระหว่างชื่อ (Word) กับวัตถุ (Objects) ที่สมมติขึ้นได้ และเอาแต่ใจตนเอง (Egocentrism) เด็กไม่สามารถมองสิ่งต่างๆ ในทรรศนะของผู้อื่น ไม่สามารถสมมติว่าตนเป็นคนอื่นได้และที่สำคัญ เด็กในวัยนี้ขาดความสามารถในการมองด้านนามธรรม (Abstraction)

3. ระยะเวลาคิดหาเหตุผลในสิ่งที่จับต้องได้ (Concrete Operational period) ระยะ 7-11 ปี เป็นจุดเริ่มต้นใช้สมองและสติปัญญาระดับสูง สามารถจัดหมวดหมู่สิ่งของหรือ เรียงลำดับสิ่งต่างๆ ได้ รู้จักแยกแยะความคิดเห็นหลายๆ อย่างในเวลาเดียวกัน สามารถคิดย้อนกลับได้ (Reversibility) เด็กในวัยนี้ต้องอาศัยเหตุผลในสิ่งที่เป็นรูปธรรมและสิ่งที่เขาได้ประสบการณืโดยตรง

4. ระยะเวลาการคิดหาเหตุผลในสิ่งที่ไม่อาจจับต้องได้ หรือ นามธรรม (Formal Operation period) ช่วง 12 ปีขึ้นไป เป็นขั้นสุดท้ายของการพัฒนาการระดับสติปัญญา นั่นคือ สามารถเข้าใจเกี่ยวกับมโนภาพ (Concept) ต่างๆ สามารถใช้เหตุผลอย่างซับซ้อน และคิดในสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ รวมทั้งสามารถเข้าใจเรื่องความสัมพันธ์ของเวลา อันเป็นช่วงสุดท้ายของการพัฒนาการทางสติปัญญา ส่วนการคิดของผู้ใหญ่ เป็นเพียงพัฒนาการต่อจากระดับนี้

เพียเจท์เห็นว่าการพัฒนาการทั้ง 4 ขั้นตอนนี้ ในแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของเด็กแต่ละคน เช่น กรรมพันธุ์ การเลี้ยงดู และสภาพแวดล้อม

ส่วนความสามารถในการรับรู้ จดจำ และบรรยายถ่ายทอดของเด็กมีพัฒนาการ ดังนี้

1. ความสามารถในการรับรู้ สามารถรับรู้ทางประสาทสัมผัสที่มีสิ่งเร้ามากระทบต่อประสาทสัมผัส เป็นการแปลความหมายของสิ่งเร้า เช่น ทารกอายุ 7 วัน ถึง 2 สัปดาห์ มีการพัฒนาการปรับตัวของดวงตาในการรับแสง ทารก 5-10 วัน พัฒนาการกลไกการได้ยิน¹⁴ จนเมื่อ 6 เดือนขึ้นไป เด็กสามารถรับรู้เกี่ยวกับความลึกของวัตถุ และความแตกต่างของภาพและพื้น (Figure and Ground) โดยเริ่มจากแบบแผนง่ายๆ ไปสู่แบบแผนที่ซับซ้อน¹⁵ ช่วงอายุ 2-3 ขวบ สามารถรับรู้ถึงรูปลักษณะได้ในการศึกษาถึงการรับรู้เรื่องส่วนรวมและรายละเอียด และเด็ก 5

¹⁴ จำเนียร ช่วงโชติ, จิตวิทยาการรับรู้และการเรียนรู้, (กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2519, หน้า 89.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 91.

ขวบมีแนวโน้มจะรับรู้ส่วนทั้งหมดและไม่สนใจกับรายละเอียดของสิ่งเร้า จนกระทั่ง 8 ขวบ จึงจะสนใจต่อส่วนรายละเอียดของสิ่งเร้า¹⁶

2. ความสามารถในการจดจำ เด็กจะจำสิ่งต่างๆ เฉพาะสิ่งที่สัมพันธ์กับการพัฒนาการระบบประสาทสัมผัสจนถึงระยะก่อนคิดหาเหตุผลเด็กตั้งแต่ 2 ขวบขึ้นไป จะมีการพัฒนาการด้านความจำหลากหลายขึ้น จนเมื่อถึงระยะการคิดหาเหตุผลในสิ่งที่เป็นรูปธรรม คือ ตั้งแต่ 7 ขวบขึ้นไป เด็กจึงจะสามารถพัฒนากระบวนการจำที่ครบกระบวนการได้ คือการชักช่อมท่องจำสิ่งที่ประสบ จำแนกเป็นหมวดๆ เพื่อสะดวกในการจดจำ และดึงเอามาใช้ภายหลัง¹⁷ ดังนั้นเด็กอายุ 6 ขวบ การเก็บหรือรักษา (Retention) ความจำจะนานขึ้น¹⁸ ส่วนเด็กอายุ 2-7 ขวบ จะมีความจำในระดับหนึ่ง เหตุที่ความจำของเด็กยังไม่ครบถ้วนเพราะในระยะนี้ความคิดรวมยอด (Concept) ยังมีจำกัด¹⁹ ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องกระบวนการจดจำคือ กระบวนการจดจำ (การรับรู้และความเข้าใจ) (Apperception) ของเด็กยังไม่ดี จึงทำให้กระบวนการต่อๆ มา ของกระบวนการจำ คือ ขึ้นเก็บหรือรักษา (Retention) และขั้นการนำออกมาใช้ (Reproduction หรือ Recall) ไม่ดีไปด้วย²⁰

3. ความสามารถในการบรรยายถ่ายทอด อันเป็นการสื่อสารความคิดออกมาในรูปแบบสัญลักษณ์ ความคิดของเด็กที่ยังเล็กๆ อยู่ เป็นความคิดในเรื่องเกี่ยวกับสัญลักษณ์ เช่น ความกลัว ความหิว มากกว่าความคิดที่เป็นเหตุผลหรือนามธรรม จนเมื่อเด็กอายุ 7 ขวบ จึงจะมีความคิดเชิงเหตุผลการสื่อสารที่แสดงออกมาโดยสัญลักษณ์ที่เป็นภาษาด้วยคำ (Verbal Symbol) เด็กจะพัฒนาดังแต่แรกเกิด คือ การร้องให้ส่งเสียงอ้อแอ้ (Babbling) ในระหว่างอายุ 12-18 เดือน สามารถพูดเป็นคำๆ ได้ จนเมื่อ 18 เดือนไปแล้ว จึงจะสามารถพูดเป็นประโยคได้²¹ สิ่งที

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 94.

¹⁷ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, พัฒนาการเด็กและการเลี้ยงดู, หน้า 143.

¹⁸ Jenny McEwan, "Child Evidence : More Proposals for Reform", The Criminal Law Review, (December 1988) : p.816-81.

¹⁹ Ibid., p.817.

²⁰ Thomas L. Feher, "The Alleged Molestation Victims, The Rules of Evidence and The constitution : Should Children Really Be Seem and Not Heard?", American Journal of Criminal, Vol.14 No.3 (1987) : p.230-231.

²¹ อุบลรัตน์ เฟิงสถิตย์, จิตวิทยาพัฒนาการ, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2524, หน้า 152-155.

เป็นส่วนสำคัญในการสื่อสารของเด็กก็คือ สัญลักษณ์ที่ไม่ใช่ภาษาถ้อยคำ (Non-Verbal Symbol) เด็กที่ยังไม่ถึงระยะการคิดหาเหตุผลในเชิงรูปธรรม การใช้คำพูดในการสื่อสารยังไม่ดีพอเพราะ ความจำกัดของการใช้เหตุผล การถ่ายทอดความคิดในระยะวัยก่อน 7 ขวบ จึงไม่เป็นที่เข้าใจ บางครั้งจำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ ช่วยแปลความหมายให้ชัดเจนขึ้น

ความจริงใจที่จะเปิดเผยความให้ตรงกับข้อเท็จจริงที่พยานรับรู้และจดจำมาในกรณีพยาน เด็ก แยกพิจารณาได้ 2 กรณี คือ เด็กที่มีแนวโน้มเปิดเผยความตรงกับความจริง และเด็กที่อาจเปิดเผยความไม่ตรงกับความจริง²²

1. เด็กที่มีแนวโน้มจะเปิดเผยความตรงกับความเป็นจริงก็คือ เรื่องที่เด็กไม่มีความรู้ ความคิด และจินตนาการในเรื่องนั้นๆ เด็กจึงไม่อาจสร้างเรื่องขึ้นมาเองได้ กรณีที่จะเห็นได้ชัดเจนที่สุด ก็คือ เรื่องเกี่ยวกับเพศ²³ ซึ่งศาลของรัฐต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่จะเชื่อคำเปิดเผยความของเด็กในกรณีความผิดเกี่ยวกับเพศ เพราะมีความเห็นว่า “เด็กจะไม่โกหกเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ (ความผิดทางเพศ)” (Kids don't lie about thing like that)²⁴ อย่างไรก็ตามก็ต้องระวังในกรณีที่เด็ก อาจถูกชักจูง หรือเลี่ยมสอนโดยผู้อื่นให้เปิดเผยความบิดเบือนไปจากความจริงได้

2. กรณีเด็กอาจเปิดเผยความไม่ตรงกับความจริง อันเนื่องมาจากสาเหตุ 2 ประการ

(1) เด็กถูกจูงใจ โดยมากจะถูกจูงใจจากผู้ใหญ่ เพราะสถานภาพของผู้ใหญ่ที่มีเหนือเด็ก ทำให้เด็กต้องยำเกรง ต้องปฏิบัติตามคำพูดคำชักจูง อีกทั้งเด็กจะถูกจูงใจง่ายเพราะความสามารถของเด็กในการรับรู้และจดจำยังบกพร่อง ทำให้ผู้ใหญ่สามารถเปลี่ยนแปลงความคิดของเด็กได้โดยนำเอาความคิดของตนเองให้เด็กรับว่าเป็นสิ่งที่เด็กได้รับรู้และจำมา เด็กยังมีอายุน้อยเท่าใดก็สามารถชักจูงได้มากเท่านั้น เด็กจะถูกชักจูงลดน้อยลงตามอายุของเด็กที่มากขึ้น²⁵

(2) เด็กมีความยับยั้งชั่งใจในการกระทำในทางที่ผิดน้อยกว่าผู้ใหญ่²⁶

ตามทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบอร์ก เด็กอายุต่ำกว่า 9 ขวบ เด็กยังไม่เข้าใจและยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคม ดังนั้นพยานเด็กในบางช่วงวัยอาจเปิดเผยความไม่ตรงความจริง

²² Mc Ewan, "Child Evidence : More Proposals for Reform," p.816-817.

²³ Ibid., p.815.

²⁴ "The Testimony of Child Victims in Sex Abuse-Prosecution : Two Legislative Innovation," Harvard Law Review Vol.98 No.4 (February, 1985) : 819.

²⁵ McEwan, "Child Evidence : More Proposals for Reform," p.817-818.

²⁶ Ibid., p.815.

โดยเด็กไม่รับรู้หรือไม่เข้าใจผลที่จะตามมาของการเบิกความ เช่น เบิกความให้ร้ายแก่บุคคลที่ตนไม่ชอบ เช่น พ่อเลี้ยง แม่เลี้ยงของเด็ก²⁷

ในกรณีที่พยานที่เป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ก็ตาม ที่เบิกความไม่ตรงกับความจริง ก็มีกระบวนการในการตรวจสอบความจริงใจของพยานอยู่แล้ว โดยเฉพาะการถามคำถามซึ่งถือว่าเป็นการตรวจสอบความจริงใจที่มีประสิทธิภาพเมื่อประกอบกับการตรวจสอบอื่นๆ ในแต่ละประเทศจะกำหนดเกณฑ์อายุของเด็ก ที่จะรับฟังเป็นพยานได้แตกต่างกันไป เช่น สหรัฐอเมริกาเห็นว่าเด็กควรมีอายุ 8 ปีขึ้นไป จึงมีความน่าเชื่อถือที่จะเป็นประโยชน์²⁸ แต่ก็เคยรับฟังเด็กอายุเพียง 3 ขวบเป็นพยานในคดีโดยใช้วิธีการพิเศษในการสืบพยาน²⁹ และกรณีของประเทศไทยเองศาลก็เคยยอมรับฟังพยานเด็กที่มีอายุเพียง 2 ขวบเท่านั้น และยังเป็นกรับฟังโดยวิธีการสืบพยานที่ใช้กันอยู่โดยปกติ มิได้ใช้วิธีการพิเศษสำหรับเด็กแต่อย่างใด³⁰

ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นว่าเด็กเป็นบุคคลผู้หย่อนความสามารถเนื่องจากการพัฒนาการทางร่างกายและสมองยังไม่พัฒนาเต็มที่เท่ากับผู้ใหญ่ ดังนั้นกรณีที่เด็กต้องมาเป็นพยานโจทก์ในคดีอาญา ในฐานะที่เป็นพยานบุคคลทั่วไปคือเป็นผู้รับรู้ข้อเท็จจริงในคดี หรือเด็กที่เป็นผู้เสียหายจากการตกเป็นเหยื่อของการกระทำผิดทางอาญา หรือกรณีที่เป็นการอาชญากรรมรุนแรงที่มีผลต่อร่างกายและจิตใจของเด็กมาก บาดแผลทางกายและทางใจของเด็กจะย่อมมีผลกระทบต่อการใช้ความสามารถของเด็กที่จะเป็นพยาน เด็กอาจถูกบีบคั้นและกดดันทางจิตใจหรือถูกชักจูงได้ง่าย กรณีที่เป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์ข้อเท็จจริง ฉะนั้นจึงควรใช้มาตรการพิเศษในการ

²⁷ Ibid.

²⁸ Ibid., p. 814.

²⁹ David P.H. Jones, "The Evidence of a Three-Year Old Child" *The Criminal Law Review*, (October 1987), p.677-681.

³⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 504/2476 โจทก์ฟ้องว่า จำเลยข่มขืนกระทำชำเรา เด็กหญิง อ. อายุ 2 ปี ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำเลยโดยฟังคำของเด็กหญิง อ. เป็นพยานจำเลยฎีกาว่า เด็กหญิง อ. มีอายุเพียง 2 ปีเศษ ไม่ควรรับฟังพยานปากนี้ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าตามกฎหมายลักษณะพยานเวลานี้มิได้มีข้อห้ามเรื่องเด็กที่เป็นพยานว่าต้องมีอายุเท่าไรเท่าไร จึงจะเป็นพยานได้ เมื่อเด็กคนใดเข้าใจคำถามและสามารถให้การตอบคำถามได้ เด็กนั้นย่อมรับฟังเป็นพยานได้ เรื่องนี้ไม่ปรากฏว่า เด็กหญิง อ. ไม่เข้าใจคำถามหรือไม่สามารถให้การตอบคำถามได้เลย ศาลล่างจึงรับฟังคำของเด็กหญิง อ. ได้โดยไม่มีข้อสงสัย.

หรือถูกชักจูงได้ง่าย กรณีที่เป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์ข้อเท็จจริง ฉะนั้นจึงควรใช้มาตรการพิเศษในการสืบพยานเด็กและมาตรการหนึ่งก็คือการใช้เครื่องมือที่เรียกว่า Video-Conferencing ในการสืบพยานเด็ก อันจะเป็นการเหมาะสมกว่าที่จะใช้วิธีการสืบพยานเช่นเดียวกับของผู้ใหญ่ ซึ่งเด็กสามารถใช้ความสามารถในการเป็นพยานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการปกป้องเด็กจากกระบวนการรับฟังและสืบพยานที่สร้างความทุกข์ให้แก่เด็ก ซึ่งลักษณะพิเศษหรือข้อดีดังกล่าวได้แก่³¹ ทำให้เด็กพ้นจากสภาพที่เคร่งเครียดเป็นทางการ ซึ่งก่อความทุกข์ทรมานให้แก่พยานที่เป็นเด็ก ดังเช่นการสืบพยานที่ใช้โดยปกติธรรมดาในปัจจุบัน อีกทั้งเด็กสามารถเบิกความผ่านนักจิตวิทยา หรือ จิตแพทย์ หรือนักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และเข้าใจเด็กได้ และยังสามารถช่วยให้ศาลสามารถแสวงหาข้อเท็จจริงในการดำเนินกระบวนการพิจารณาได้มากขึ้น

3.2.1.2 ผู้เสียหายในคดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาลักษณะ 9

ผู้เสียหายในที่นี้รวมถึงเด็กและผู้ใหญ่ที่ถูกทำร้ายทางเพศ ซึ่งความผิดทางเพศนั้นสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ³²

1. ความผิดทางเพศที่ไม่ร้ายแรง เรียกว่า เป็นการกระทำอันควรขายหน้าต่อหน้าธารกำนัล (Indecent Exposure) ความผิดประเภทนี้ เช่น ความผิดฐานอนาจาร ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่สมควรทางเพศโดยฝ่าฝืนศีลธรรม และมุ่งในการประเวณีหรือความใคร่ และรวมถึงการกระทำให้อับอายขายหน้าทางเพศด้วย³³

2. ความผิดทางเพศซึ่งร้ายแรง ความผิดเหล่านี้ได้แก่ ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราโดยใช้กำลังขู่เข็ญหรือใช้อาวุธ และในบางกรณีประกอบด้วยเหตุอุกฉกรรจ์ที่ทำให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย

³¹ Williams, Glanville, "Videotaping Children's Evidence." *New Law Journal* Vol.137 No.6290 (1987) : p.108-109.

³² วิภากรณ์ คงเจริญ, "แนวทางการปฏิบัติต่อหญิงที่ถูกข่มขืนกระทำชำเรา : ศึกษาในทัศนะของนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง", *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 2530, หน้า 24-25.

³³ ประสิทธิ์ พัฒนอมร, "ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา", *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์, หน้า 71.

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 ได้บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราหญิงซึ่งมิใช่ภริยาตนโดยขู่เชือดด้วยประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยหญิงอยู่ในภาวะไม่สามารถขัดขืนได้ หรือทำให้หญิงเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษ...” ดังนั้นองค์ประกอบของความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา มี 4 ประการ คือ ข่มขืน กระทำชำเรา ก็คือ การบังคับร่วมประเวณีโดยปราศจากความยินยอมของหญิง³⁴ โดยเฉพาะการกระทำความผิดทางเพศที่ร้ายแรง คือ ผู้กระทำจะใช้กำลังบังคับกับผู้ตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิด ซึ่งจะมีการละเมิดต่อเสรีภาพ และการทำร้ายร่างกาย การทารุณกรรมในรูปแบบต่างๆ ย่อมมีผลกระทบต่อผู้ตกเป็นเหยื่อของการข่มขืนกระทำชำเราจึงรุนแรงมากทั้งต่อร่างกายและจิตใจ เป็นเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดภาวะวิกฤตในช่วงชีวิตของผู้เป็นเหยื่อของการข่มขืนกระทำชำเรา ไม่ว่าจะเป็นความเจ็บปวด หวาดกลัว หรือความตาย วิกฤตการณ์จากการถูกข่มขืนกระทำชำเรา จะสร้างภาวะความวุ่นวายทางอารมณ์และจิตใจ ก่อให้เกิดความเครียดอย่างหนักหน่วงและเกิดภาวะไม่สมดุลย์ทางจิตใจ³⁵

ในการประเมินความรุนแรงของภาวะวิกฤตจากการถูกข่มขืนกระทำชำเรานั้นพิจารณาได้จากปัจจัย 3 ประการ คือ ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการข่มขืนกระทำชำเรา มีความเข้มแข็งเพียงใด เหตุการณ์ที่เกิดมีความรุนแรงเพียงใด และผู้ที่ตกเป็นเหยื่อมีความพยายามที่จะแก้ไขวิกฤตด้วยตนเองมากน้อยเพียงใด³⁶ ถ้าเหตุการณ์ที่เกิดมีความรุนแรงมากเหยื่อก็จะได้รับความเจ็บปวดและทุกข์ทรมานทั้งร่างกายและจิตใจมาก แต่ถ้าผู้ตกเป็นเหยื่อมีความเข้มแข็งก็จะสามารถแก้ไขวิกฤตในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ หากเหยื่อเป็นคนอ่อนแอก็ไม่สามารถแก้ไขวิกฤตหรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนได้ บางครั้งก็อาจถึงขั้นวิกลจริต หรือ ฆ่าตัวตาย เพราะไม่อาจเผชิญหน้ากับสังคมต่อไปได้ อารมณ์แปรปรวนง่าย ในภาวะเช่นนี้การที่จะให้พยานซึ่งเป็นผู้เสียหายต้องไปเผชิญหน้ากับจำเลยในห้องพิจารณา และต้องตอบคำถามเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยละเอียดจากการถามของทนายความจำเลยหรือจำเลย โดยจะต้องเล่าถึงเหตุการณ์ที่ตนถูกทำร้ายทางเพศอันสร้างความเจ็บปวดให้แก่ตนเป็นครั้งที่สองอันเป็นการตอกย้ำถึงความรู้สึกที่เจ็บปวด หวาดกลัว ย่อมเกิดความเครียด และบีบคั้นทารุณต่อจิตใจของผู้เสียหายอีกครั้ง แต่ในครั้งนี้จะต้องเปิดเผยสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้แก่บุคคลอื่น ได้แก่ ศาล อัยการ ทนายความ รวมทั้งบุคคลที่อยู่ในห้อง

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 24-33.

³⁵ วิภาภรณ์ คงเจริญ, “แนวทางการปฏิบัติต่อหญิงที่ถูกข่มขืนกระทำชำเรา : ศึกษาในทัศนะของนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง”, หน้า 49.

³⁶ เรื่องเดียวกัน.

พิจารณานั้น จึงเปรียบเสมือนการถูกข่มขืนหรือถูกทำร้ายทางเพศเป็นครั้งที่สองต่อหน้าสาธารณชน ผู้เสียหายย่อมต้องรู้สึก หวาดกลัว อับอาย และถูกกดดันทางอารมณ์และจิตใจ ซึ่งบุคคลที่ถูกกระทำเช่นนั้นน่าจะต้องได้รับการเยียวยาทั้งทางกายและทางใจ

โดยทั่วไปในการกระทำคามผิดทางเพศนี้ มักจะไม่มีพยานบุคคลอื่นรู้เห็นเหตุการณ์ เพราะจำเลยมักจะกระทำในที่ลับตา ดังนั้นผู้รู้เห็นเหตุการณ์จึงมักจะมีเพียงจำเลยกับผู้เสียหายเท่านั้น และความจำเป็นในกระบวนการยุติธรรมที่จะต้องค้นหาข้อเท็จจริงในคดี ทำให้ผู้เสียหายจะต้องไปเบิกความเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ฉะนั้นจึงไม่สมควรจะต้องทำร้ายจิตใจของผู้เสียหายอีก โดยให้ผู้เสียหายมาเผชิญหน้ากับผู้ทำร้ายตนเองและเล่าถึงเหตุการณ์ที่ตนถูกทำร้าย อันเป็นเรื่องที่ทำให้ผู้เสียหายต้องอับอายและอาจไม่กล้าให้การตามความจริงหรือบิดเบือนข้อเท็จจริง หรือไม่ยอมไปปรากฏตนต่อศาลเพื่อเบิกความ

มาตรการในการสืบพยานผู้เสียหายในความผิดทางเพศ จึงน่าจะต้องแตกต่างไปจากวิธีการทั่วไปในการสืบพยานบุคคลในศาล เพื่อให้ศาลสามารถแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีได้ และไม่เป็นการทำร้ายจิตใจของผู้เสียหายอีก หลังจากที่ต้องถูกกระทบกระเทือนจิตใจและบอบช้ำกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยที่ไม่ได้รับการเยียวยาจากสังคมแต่อย่างใด ดังนั้นหากใช้เครื่องมือ Video-Conferencing ในการสืบพยานผู้เสียหายก็จะช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ ทำให้ศาลได้รับข้อเท็จจริงในคดีมากขึ้น เพราะเมื่อผู้เสียหายหรือเหยื่อไม่ต้องมาเผชิญหน้าโดยตรงกับผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าทำร้ายตน และในเมื่อสังคมไม่อาจช่วยเยียวยาผลร้ายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายได้ก็ไม่ควรจะสร้างบาดแผลให้กับผู้เสียหายด้วยวิธีการสืบพยานที่ทำให้ผู้เสียหายต้องกระทบกระเทือนจิตใจอีก

3.2.2 ประเภทของคดี

ในคดีอาญานั้นประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 แบ่งออกเป็น 3 ภาค คือ ภาค 1 เป็นบทบัญญัติทั่วไป ภาค 2 เป็นภาคความผิด ภาค 3 เป็นลหุโทษ ซึ่งในภาคความผิดนั้นได้แบ่งความผิดออกเป็น 12 ลักษณะ ความผิดที่สมควรจะพิจารณาให้ใช้มาตรการพิเศษในการสืบพยานบุคคล ได้แก่ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ 9 และ 10

3.2.2.1 ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาลักษณะ 9

ความผิดทางเพศเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาลักษณะ 9 และเนื่องจากลักษณะของความผิดเองที่ผู้กระทำความผิดมักจะกระทำในที่ลับตาผู้อื่น ฉะนั้นจึงเป็นการยากที่จะมีประจักษ์พยาน ส่วนมากจะมีแต่พยานแวดล้อมเท่านั้น ดังนั้นบุคคลผู้รู้เห็นเหตุการณ์ทั้ง

หมดยกคือ ผู้เสียหาย และผู้กระทำผิดเท่านั้น โดยทั่วไปพยานที่เป็นเหยื่อความผิดทางเพศ มักจะมีอาการหวาดกลัวและเกิดความตึงเครียด อันเนื่องมาจากบาดแผลทางกายและทางจิตใจ ทำให้พยานผู้เสียหายมักไม่กล้าปรากฏตัวเบิกความต่อศาลเนื่องจากรู้สึกอับอายและสะเทือนใจ อีกทั้งผู้เสียหายต้องถูกตราบาปจากสังคมว่าตนเคยถูกล่วงละเมิดทางเพศมาแล้ว ซึ่งตราบาปนี้จะติดตัวผู้เสียหายตลอดไป เมื่อต้องมาเผชิญหน้ากับจำเลยในศาลโดยตรงและเปิดเผยถึงพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นย่อมเกิดความกดดัน ทั้งๆที่อยู่ในฐานะผู้กล่าวหาจึงสมควรได้รับการคุ้มครองโดยการนำมาตรการการสืบพยานโดยใช้ Video-Conferencing มาใช้ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ อันได้แก่ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ความผิดฐานอนาจาร ความผิดฐานเป็นธุระจัดหา เป็นต้น

ความผิดในหมวดนี้ กฎหมายบัญญัติเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยทางเพศ ได้แก่ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา อนาจาร เป็นธุระจัดหา รวมถึงการเอาผิดแก่ผู้ดำรงชีพอยู่ด้วยรายได้ของหญิงค้าประเวณี ทั้งนี้เพื่อมิให้มีการล่วงละเมิดทางเพศเกิดขึ้นแม้ว่าจำเลยซึ่งถูกฟ้องว่ากระทำความผิดตามมาตรา 282, 283, 284 และ 286 จะมีได้เป็นผู้กระทำล่วงละเมิดทางเพศโดยตรงต่อผู้เสียหายก็ตาม แต่ก็เป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการกระทำผิดฐานนี้ และหากพยานที่จะต้องมาเบิกความในฐานะเป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์ต้องมาเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยย่อมจะต้องหว่นไหว เกิดความเกรงกลัวโดยเฉพาะพยานที่ไม่มีส่วนได้เสีย ทำให้บางครั้งต้องขาดพยานสำคัญในคดีไป ดังนั้นจึงสมควรใช้มาตรการพิเศษนี้ในการสืบพยานในความผิดหมวดนี้ได้

3.2.2.2 ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาลักษณะ 10

โดยเฉพาะความผิดต่อชีวิตและร่างกายที่ซึ่งเป็นการกระทำต่อเหยื่อโดยทรมานหรือโดยกระทำการทารุณโหดร้าย อันหมายถึงการกระทำผิดที่ซึ่งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาลักษณะ 10 ได้แก่ ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย รวมถึงการกระทำผิดดังกล่าวด้วยวิธีการทารุณโหดร้ายที่สร้างให้เกิดความรู้สึกหวาดกลัวต่อผู้พบเห็นเหตุการณ์อยู่แล้ว ยิ่งถ้าจะต้องมาเป็นพยานเบิกความในฐานะผู้รู้เห็นข้อเท็จจริง ก็ย่อมทำให้พยานยิ่งหวาดกลัวไม่กล้ามาให้การต่อศาล หรือถ้ามาศาลก็อาจไม่กล้าเบิกความตามข้อเท็จจริงที่ตนได้รู้ได้เห็น หรือ ได้ทราบมาหรืออาจจะให้บิดเบือนข้อเท็จจริงต่อศาลได้ โดยเฉพาะพยานที่มีความสัมพันธ์กับจำเลย อันจะทำให้ศาลใช้ดุลพินิจผิดพลาดได้ หรืออาจทำให้ไม่มีพยานมาเบิกความในคดีดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ในคดีที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดตามบทบัญญัติข้างต้นนั้น จึงสมควรจะให้มีการสืบพยานโดยใช้สื่อภาพและเสียง อันจะเป็นการช่วยลดความหวาดกลัวและความตึงเครียดที่กดดันพยานลงไปได้บ้าง

นอกจากความผิดในลักษณะที่เกี่ยวกับความผิดทางเพศ และความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายที่กระทำต่อเหยื่อโดยทรมานหรือโดยกระทำการทารุณโหดร้ายแล้ว ก็ยังมีสถานการณ์อื่นๆ ที่ดำเนินไปด้วยความขัดข้องในการพิจารณาของศาล ซึ่งหากจะนำเครื่องมือ Video-Conferencing มาใช้ในการสืบพยาน ก็จะช่วยให้กระบวนการพิจารณาคดีของศาลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.2.3 ประเภทของสถานการณ์

การใช้มาตรการพิเศษในการสืบพยานบุคคลโดยมีเงื่อนไขจากสถานการณ์นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะโดยสภาพของพยานบุคคล ซึ่งมีหน้าที่ต้องไปที่จะต้องกระทำต่อรัฐในฐานะพยานแล้ว พยานบุคคลเหล่านี้ก็จะต้องประกอบสัมมาอาชีพเลี้ยงดูตนเองอีกด้วย หรือบางครั้งพยานเป็นชาวต่างประเทศ หรือพยานต้องเดินทางไปประกอบอาชีพ ณ ภูมิภาคหนึ่งแห่งอื่น หรือพยานมีภูมิลำเนาอยู่ห่างไกลไม่สะดวกในการเดินทางมาเบิกความต่อศาล ดังนั้นจึงต้องมีมาตรการในการสืบพยานบุคคลโดยการส่งประเด็นไปสืบพยาน ณ ศาลอื่น ในการสืบพยานบุคคลโดยใช้สื่อภาพและเสียงสำหรับพยานที่อยู่ห่างด้วยระยะทาง หรือกรณีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม แยกพิจารณาได้ดังนี้

3.2.3.1 พยานบุคคลที่อยู่นอกราชอาณาจักร

เรื่องเขตอำนาจศาลและอำนาจผู้พิพากษานี้ มีบทบัญญัติในพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ซึ่งศาลไทยมีอำนาจภายในราชอาณาจักรไทย และมีอำนาจออกหมายเรียกภายในราชอาณาจักรไทยเท่านั้นไม่มีอำนาจออกหมายเรียกไปยังต่างประเทศ ในเรื่องของการสืบพยานมีหลักว่าเมื่อบุคคลใดถูกหมายเรียกของศาลให้ไปเป็นพยานแล้วมีหน้าที่จะต้องไปศาลตามวันเวลาที่ปรากฏในหมายเรียกนั้น ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 106 บัญญัติว่า “ถ้าคู่ความใดไม่สามารถนำพยานของตนมาศาลได้เอง คู่ความฝ่ายนั้นอาจขอต่อศาลก่อนวันสืบพยาน ให้ศาลออกหมายเรียกพยานมาศาลได้ แต่ต้องให้พยานรู้ล่วงหน้าอย่างน้อยสามวัน” และมาตรา 108 กำหนดหน้าที่ของพยานไว้ว่า “พยานที่ได้รับหมายเรียกโดยชอบดั่งที่บัญญัติไว้ในสองมาตราก่อนนั้นจำต้องไป ณ สถานที่และตามวันเวลาที่กำหนดไว้” และประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดโทษสำหรับพยานที่ขัดหมายเรียกของศาลไว้ในมาตรา 170 ว่า “ผู้ใดขัดขืนหมายหรือ คำสั่งศาลให้มาให้ถ้อยคำ ให้มาเบิกความหรือให้ส่งทรัพย์สิน หรือ เอกสารใดในการพิจารณาคดี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ ปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ ดังจะเห็นได้ว่าถ้าพยานเป็นผู้มีภูมิลำเนาอยู่นอกราชอาณาจักรแล้ว ศาลไทยไม่มีอำนาจออกหมาย

เรียกบังคับให้พยานมาให้การในประเทศไทยได้ นอกจากจะต้องใช้วิธีการทางการทูตเท่านั้น โดยศาลไทยจะต้องมีหนังสือพร้อมเอกสารต่างๆ ส่งไปยังกระทรวงยุติธรรม เพื่อให้แจ้งไปยังกระทรวงการต่างประเทศขอให้กระทรวงการต่างประเทศจัดส่งไปทางทูตของประเทศที่พยานมีภูมิลำเนา เพื่อแจ้งต่อศาลให้ช่วยจัดการสืบพยานให้ อันเป็นกระบวนการส่งประเด็นถ้าหากพยานเป็นผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศที่ไม่มีสัมพันธไมตรีกับประเทศไทยก็อาจจะไม่อาจใช้วิธีการส่งประเด็นได้ และถ้าจะให้พยานเดินทางมาเบิกความในประเทศไทยก็จะเป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเวลาอย่างมาก ทำให้บางครั้งต้องขาดพยานสำคัญในคดีไป อันเนื่องมาจากกระบวนการที่ยุ่งยากซับซ้อน เสียเวลาและค่าใช้จ่ายมาก ถึงแม้ว่าพยานจะยินยอมมาให้การที่ศาลไทยแต่พยานก็จะเสียความใหม่และสดของการจดจำเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากกระบวนการดังกล่าวต้องใช้เวลานานอันมาก

ดังนั้นถ้าหากนำเครื่องมือ Video Conferencing มาใช้ในการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกราชอาณาจักร ก็จะเป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางข้ามประเทศ และสะดวกรวดเร็ว อีกทั้งประหยัดเวลาอันจะทำให้พยานเข้ามาสู่กระบวนการพิจารณาของศาลมากขึ้น ศาลก็จะสามารถแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีได้มากขึ้นเช่นกันโดยเฉพาะถ้าเป็นพยานในประเด็นสำคัญในคดี

3.2.3.2 การส่งประเด็นไปสืบพยาน ณ ศาลอื่น

บทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230 มีความว่า

“เมื่อจำเป็นศาลมีอำนาจไปเองหรือให้จำศาลไปเดินเผชิญสืบพยาน หรือส่งประเด็นให้ศาลอื่นสืบพยาน ให้ผู้เดินเผชิญสืบและศาลที่รับประเด็นมีอำนาจและหน้าที่ดังศาลเดิม และศาลที่รับประเด็นมีอำนาจส่งประเด็นไปยังศาลอื่นอีกต่อหนึ่งได้

เมื่อคู่ความแถลงต่อศาลขอไปฟังการพิจารณา จะยื่นคำถามคำซักเป็นหนังสือก็ได้ ให้ศาลหรือผู้เดินเผชิญสืบสืบพยานตามนั้น

ให้ส่งสำนวนหรือสำนวนฟ้อง สำเนาคำให้การ และเอกสารหรือของกลาง เท่าที่จำเป็นให้แก่ผู้เดินเผชิญสืบหรือแก่ศาลรับประเด็นเพื่อสืบพยาน เมื่อคู่ความที่ขอให้สืบไม่ติดใจไปฟังการพิจารณา ก็ให้ยื่นคำถามพยานเป็นหนังสือ

เมื่อสืบพยานเสร็จแล้ว ให้ผู้เดินเผชิญสืบหรือศาลที่รับประเด็นส่งถ้อยคำสำนวนพร้อมทั้งเอกสารหรือของกลางไปยังศาลเดิม”

จะเห็นว่ากฎหมายได้บัญญัติไว้ว่าให้ใช้วิธีการส่งประเด็นเฉพาะกรณีที่จำเป็นเท่านั้น ดังที่บัญญัติว่า “เมื่อจำเป็น” และถ้าไม่จำเป็นก็ไม่อาจจะส่งประเด็นได้ การส่งประเด็นจึงมิได้ใช้กับ

ทุกคดีหรือทุกสถานการณ์ อย่างไรก็ตามการส่งประเด็นหรือเดินเผชิญสืบในคดีใดจะเป็นการจำเป็นหรือไม่นั้นเป็นดุลพินิจของศาลโดยแท้ และจะให้ศาลเดินเผชิญสืบพยานประเด็นก็ได้ อีกทั้งคู่ความจะสละสิทธิไม่ไปฟังการพิจารณาประเด็นที่ส่งไปหรือที่เรียกว่าตามประเด็นก็ย่อมได้ ดังปรากฏตามแนวคำพิพากษาฎีกาต่อไปนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 3091/2533 เมื่อจำเลยทั้งสองแถลงหมุดพยานบุคคล และขอให้ศาลชั้นต้นเดินเผชิญสืบบ้านพิพาท โจทก์แถลงคัดค้าน ศาลชั้นต้นเห็นว่าไม่มีความจำเป็นแต่เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจึงให้ทนายของคู่ความถ่ายภาพบ้านพิพาททั้งสองหลังส่งศาล แสดงว่าจำเลยทั้งสองพอใจคำสั่งศาลชั้นต้นและไม่ติดใจขอให้ศาลชั้นต้นเดินเผชิญสืบบ้านพิพาท การที่ศาลจะไปเดินเผชิญสืบหรือไม่เป็นดุลพินิจของศาล

คำพิพากษาฎีกาที่ 6/2487 ในคดีอาญาจำศาลสืบพยานประเด็นได้ แต่จะส่งคำร้องไม่ได้ แม้จะเป็นเรื่องไม่สำคัญก็ตาม

คำพิพากษาฎีกาที่ 863/2504 (ประชุมใหญ่) เป็นสิทธิของคู่ความที่จะตามประเด็นไปหรือไม่ แม้จะได้แถลงว่าจะตามประเด็นไป แต่แล้วต่อมามีได้ไปก็ไม่ทำให้เป็นผู้ขาดนัดพิจารณา

คำพิพากษาฎีกาที่ 377-378/2516 คดีอาญาการที่ศาลไม่อนุญาตให้ตัวจำเลยตามประเด็นไปฟังการพิจารณาที่ศาลอื่นในการสืบพยานสำคัญของจำเลย เท่ากับเป็นการตัดพยานสำคัญของจำเลยและไม่ให้โอกาสจำเลยต่อสู้คดีได้เต็มภาคภูมิ ไม่ชอบด้วยการพิจารณา

จากหลักกฎหมายดังกล่าวข้างต้นมีข้อสังเกตดังนี้ กฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาญาบัญญัติให้การส่งประเด็นและการเผชิญสืบในคดีอาญา จำเลยอาจไม่ไปฟังการพิจารณา และส่งคำชกถามเป็นหนังสือไปก็ได้ อันเป็นข้อยกเว้นจากหลักที่ว่าการพิจารณาคดีอาญาต้องกระทำโดยเปิดเผยและต่อหน้าจำเลย ซึ่งแบ่งจำเลยออกได้ 2 ประเภท กล่าวคือจำเลยที่ประสงค์จะตามประเด็นไปสืบพยานถือว่าจำเลยประสงค์จะใช้สิทธิของตนในการตรวจสอบพยาน กรณีนี้จำเลยไม่อาจใช้ สื่อภาพและเสียงทดแทนได้ ส่วนจำเลยอีกประเภทคือจำเลยที่สละสิทธิที่จะตามประเด็นไปซึ่งถือว่าเป็นความสมัครใจที่จะสละสิทธิในการตรวจสอบของตนเอง ฉะนั้นกรณีนี้จำเลยอาจใช้สื่อ Video Conferencing ได้เพราะจะเป็นการช่วยให้จำเลยไม่ต้องเสียสิทธิในการเผชิญหน้ากับพยานแม้จะเป็นการเผชิญหน้าโดยผ่านสื่อก็ตาม ดังนั้นสื่อภาพและเสียงนี้จะช่วยรักษาสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลยได้ทำให้จำเลยสามารถตรวจสอบความน่าเชื่อถือของพยานได้ด้วยตนเอง อีกทั้งกฎหมายได้เปิดกว้างให้จำเลยสละสิทธิตามประเด็นได้ในคดีทุกประเภทไม่ว่าคดีอาญานั้นจะเป็นคดีที่มีโทษหนักเบาสถานใด ดังนั้นมาตรการนี้จึงเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีอาญาอีกด้วยที่ทำให้จำเลยไม่ต้องเสียเปรียบในการต่อสู้ทางคดี ดังจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันจะ

เกิดปัญหาและอุปสรรคอย่างมากเนื่องจากเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จะต้องควบคุมตัวจำเลยไปยังศาลที่รับประเด็นซึ่งจะต้องเดินทางเป็นระยะทางไกล อันจะต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายจำนวนมาก และต้องใช้เจ้าหน้าที่มากรวมถึงยานพาหนะของทางราชการด้วย และที่สำคัญที่สุดก็คือจะเป็นการไม่ปลอดภัยเสี่ยงต่อการหลบหนีของจำเลยหรือการชิงตัวนักโทษในขณะเดินทาง ดังนั้นการสืบพยานด้วยมาตรการพิเศษโดยโดยใช้สื่อ Video Conferencing ก็จะช่วยแก้ปัญหาในสถานการณ์ดังกล่าวได้ โดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพแบบโต้ตอบสองทาง และให้ถือเสมือนว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณาของศาล

3.2.3.3 ในกรณีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

ก. การสืบพยานบุคคลที่ตกหรืออาจตกอยู่ในภาวะอันตราย

กรณีที่กำหนดเงื่อนไขการสืบพยานบุคคลโดยใช้สื่อภาพและเสียงเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมนี้ เป็นการเปิดกว้างให้ศาลใช้ดุลพินิจมีคำสั่งอนุญาตให้สืบพยานด้วยวิธีนี้ได้ตามที่เห็นสมควร เท่าที่ปรากฏข้อเท็จจริงในสังคมนั้น พยานบุคคลที่เป็นกลางหรือไม่มีส่วนได้เสียมักจะไม่เต็มใจที่จะมาเบิกความเป็นพยานต่อศาลโดยเฉพาะอย่างยิ่งพยานที่รู้เห็นการกระทำความผิดของผู้มีอิทธิพลหรือองค์กรอาชญากรรมที่มีเครือข่ายหรือกระทำในรูปขบวนการแล้ว หากรัฐจะได้ข้อเท็จจริงโดยที่พยานต้องเสี่ยงอันตรายต่อชีวิตและร่างกายแล้ว ต่อไปในภายหน้าก็คงจะเป็นการยากที่จะได้พยานบุคคลมายืนยันการกระทำความผิดของจำเลย ดังนั้นในกรณีที่ศาลเห็นว่าพยานอาจจะตกอยู่ในอันตรายในขณะเดินทางมาเบิกความเป็นพยานต่อศาล ศาลอาจใช้ดุลพินิจสั่งอนุญาตให้สืบพยานบุคคลโดยใช้สื่อภาพและเสียงได้

ข. การสืบพยานบุคคลโดยใช้สื่อภาพและเสียงตามคำร้องขอของคู่ความ

ในบางสถานการณ์ที่คู่ความร้องขอหรือศาลเห็นสมควรว่าเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจมีดุลพินิจสั่งให้ใช้มาตรการดังกล่าวแก่คดีต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของสังคมเป็นหลักแต่ขณะเดียวกันจะต้องไม่ไปกระทบต่อสิทธิของจำเลยจนเสียความเป็นธรรมในคดีไป เพราะในคดีอาญาจำเลยเป็นประธานในคดี จำเลยเป็นบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดซึ่งตามรัฐธรรมนูญให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดจริง ดังนั้นจึงต้องเปิดโอกาสให้จำเลยต่อสู้คดีอย่างเต็มที่และการที่ศาลจะมีดุลพินิจสั่งให้สืบพยานด้วยวิธีดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงความสงบเรียบร้อยของสังคม

3.3 วิธีการใช้สื่อภาพและเสียงในการแพร่ภาพและเสียง

3.3.1 การใช้สื่อภาพและเสียง

Video Conferencing เป็นเครื่องมือสื่อสารโทรคมนาคมระบบหนึ่งที่น่าเอาความคิดด้วยคำ และเอกสารตลอดจนภาพของผู้ที่อยู่ต่างสถานที่กันมาถึงกันและกันได้ ในฉบับพจนานุกรมที่เสมือนหนึ่งว่าได้นั่งพูดกันอยู่เฉพาะหน้า ทั้งยังเก็บบันทึกภาพเหตุการณ์ทั้งหมดไว้ในระบบวีดิโอได้ด้วย ซึ่งคล้ายกันกับการส่งสัญญาณทีวี การสื่อสารนั้นทำได้ 2 ลักษณะ คือ

1. One-way Communication เป็นระบบทีวีที่มีการกระจายสัญญาณข้อมูลจากแหล่งเดียว ส่วนผู้รับสัญญาณจะมีจำนวนเท่าใดก็ได้ ระบบนี้ไม่สามารถโต้ตอบกันได้เป็นการสื่อสารทางเดียว

2. Two-way Communication เป็นการสื่อสารแบบสองทาง ทั้งสองฝ่ายสามารถโต้ตอบกันได้เช่นเดียวกับการคุยทางโทรศัพท์ แต่มีข้อดีกว่าตรงที่มีภาพของบุคคลและเหตุการณ์ในสวนของคู่สนทนาให้เห็น³⁷ ได้แก่การสื่อสารด้วย Video Conferencing โดยสัญญาณภาพและเสียงจะถูกส่งไปในท่อสัญญาณเดียวกันทั้งไปและกลับไม่ว่าจะเป็นระยะทางห่างไกลหรือระยะใกล้ภายในอาคารเดียวกัน หรือห้องติดกันก็ได้ เช่นในการพิจารณาคดีที่พยานอยู่ในห้องพิจารณาอีกห้องหนึ่งซึ่งอยู่ติดกับห้องพิจารณาที่จำเลยอยู่ ทั้งนี้เป็นการใช้ Video Conferencing ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องคุ้มครองพยานมิให้ต้องมาเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลย นอกจากนี้ยังใช้ Video Conferencing สื่อสารกันในระยะทางห่างไกล โดยอำนวยความสะดวกมิให้พยานต้องเดินทางไกลทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายจำนวนมาก แต่การสื่อสารที่ใช้สื่อภาพและเสียงจะเกิดขึ้นได้จะต้องประกอบด้วยอุปกรณ์ต่างๆ ดังนี้

- 1) กล้องถ่ายโทรทัศน์ จำนวน 5 กล้อง
  - กล้องที่ 1 และ 2 ใช้สำหรับจับภาพพยานและผู้พิพากษา
  - กล้องที่ 3 เป็นกล้องชนิดควบคุมระยะไกล ใช้จับภาพภายในห้องพิจารณาที่พยานอยู่ได้ตามต้องการด้วย Remote Control
  - กล้องที่ 4 ใช้ถ่ายภาพนิ่ง โดยกล้องจะจับที่หน้าผากหรือคู่ความที่สื่อสารกับพยาน
  - กล้องที่ 5 ใช้สำหรับจับภาพบนจอ White Board

³⁷ จุมพล วงศ์พระพรเลิศ, "วีดีโอคอนเฟอเรนซ์เผชิญโลกในห้องประชุม", IT Technology, กันยายน 2535, หน้า 181.

2) จอภาพโทรทัศน์สี จำนวน 5 เครื่อง

- จอภาพขนาด 34 นิ้ว จำนวน 2 เครื่อง สำหรับรับภาพจากปลายทาง
- จอภาพขนาด 27 นิ้ว จำนวน 1 เครื่อง สำหรับภาพนิ่งที่ส่งจากปลายทางที่พยานอยู่
- จอภาพขนาด 14 นิ้ว จำนวน 2 เครื่อง สำหรับ Monitor ภาพที่จะส่งไปยังปลายทางที่พยานอยู่

3) อุปกรณ์อื่นๆ ประกอบด้วยลำโพง 2 ตัว ไมโครโฟนชนิดใช้สาย 4 ตัว เครื่องบันทึกแถบวิดีโอ ชนิด VHS 1 เครื่อง พร้อมปลั๊กสำหรับไมโครคอมพิวเตอร์ และโทรสาร 1 เครื่อง

โครงสร้างระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์³⁸

วิดีโอคอนเฟอเรนซ์ที่ใช้กันอยู่ในขณะนี้ มีหลายระดับหลายรูปแบบและหลายเทคนิค วิดีโอคอนเฟอเรนซ์ทั่วไปมีหลักการที่ต้องลดขนาดภาพและเสียงลงให้เหลือเพียงไม่มากแล้วส่งในสายสัญญาณที่มีแถบกว้างไม่มากนัก ระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ทั่วไปมีโครงสร้างดังรูปที่ 1 (ในภาคผนวก)

ช่องสื่อสารที่ใช้เป็นช่องสื่อสารแบบสองทิศทาง (ฟูลดูเพล็กซ์) ซึ่งมีความเร็วจำกัด โดยมีอุปกรณ์เข้ารหัสที่สำคัญเรียกว่าโคเด็ก เป็นตัวเข้ารหัสสัญญาณที่ส่งต่อ

อุปกรณ์ประกอบที่สำคัญของวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ในระบบประกอบด้วย

1. กล้องโทรทัศน์ปรับสายไปมา กล้องซูม
2. จอมอนิเตอร์แบ่งจอภาพดูปลายทางด้านใดด้านหนึ่ง
3. อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ควบคุมระบบสื่อสารควบคุมเสียงภาพแหล่งจ่ายไฟและอินเตอร์เฟส

4. แป้นควบคุมเพื่อควบคุมระยะไกลไปยังอีกปลายทางด้านหนึ่งได้

กล้องโทรทัศน์ เป็นกล้องทีวีที่ใช้ในการจับภาพมีระบบเซอร์โว เพื่อควบคุมมาจากระยะไกลให้ปลับมุมเงย มุมก้ม สายซ้ายขวา และซูมภาพได้ กล้องทีวีที่ใช้นี้จะตัดแยกจากระบบเพื่อการกำหนดมุมมองที่ชัดเจน

³⁸ ยืน ภู่วรรณ, "มารู้จักกับวิดีโอคอนเฟอเรนซ์", ไมโครคอมพิวเตอร์ ยูสเซอร์, ปีที่ 2, ฉบับที่ 21, สิงหาคม 2538, หน้า 212-215.

จอมอนิเตอร์ เป็นจอภาพที่ใช้กับระบบ PAL หรือ NTSC ภาพที่ปรากฏมีระบบรวมสัญญาณเพื่อแบ่งจอภาพเป็นจอเล็กๆ เพื่อดูปลายทางแต่ละด้านหรือดูภาพของตนเอง ระบบจอภาพอาจขยายเป็นจอใหญ่ขนาดหลายร้อยนิ้วก็ได้

อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรื่องเสียง การจัดการภาพ และระบบสื่อสาร รวมทั้งตัวโคเด็กที่ใช้ในการบีบอัดสัญญาณภาพตลอดจนแหล่งจ่ายไฟเลี้ยง อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้มักวางอยู่บนชั้น Rack ขนาด 19 นิ้ว

แป้นควบคุม เป็นสิ่งที่ใช้สำหรับการควบคุมระบบ เช่น ควบคุมการปรับมุมกล้องที่ปลายทางระยะห่างไกลการเลือกการติดต่อปลายทาง การปรับเสียง ปรับระบบสื่อสารต่างๆ

การประมวลผลภาพวิดีโอ

การแพร่ภาพวิดีโอหรือการส่งสัญญาณโทรทัศน์มีมากกว่าห้าสิบปีแล้ว พัฒนาการของการแพร่ภาพเริ่มต้นจากการส่งภาพขาวดำ ต่อมาสัญญาณสีมาใช้ร่วมแต่เมื่อคอมพิวเตอร์เจริญก้าวหน้าขึ้น การประมวลผลสัญญาณก็เริ่มเปลี่ยนจากอานาล็อกมาเป็นดิจิทัล ภาพวิดีโอที่เห็นเป็นภาพขนาด 625 เส้น ที่จะต้องส่งให้ได้ไม่น้อยกว่า 25 เฟรม ในหนึ่งวินาที และถ้าต้องการเปลี่ยนสัญญาณภาพแบบอานาล็อกให้เป็นดิจิทัลจะต้องใช้แถบสัญญาณดิจิทัลถึง 90 ล้านบิตต่อวินาที การที่จะส่งสัญญาณดิจิทัลที่เป็นข้อมูลขนาด 90 เมกะบิตต่อวินาทีจึงไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะสายสื่อสารส่วนใหญ่เป็นสายสัญญาณข้อมูลความเร็วต่ำ

วิชาการทางด้านการประมวลผลสัญญาณดิจิทัล และการสื่อสารข้อมูลจึงต้องนำมาใช้ในสหรัฐอเมริกามีการทำโครงร่างการสื่อสารแบบ T1 ซึ่งเริ่มจากกลุ่มเล็กสุดคือ 56 กิโลบิตต่อวินาที แต่ทางยุโรปมีมาตรฐาน CCITT ที่ทางโครงร่างแบบ E1 คือเริ่มกลุ่มเล็กสุดคือ 64 กิโลบิต และ 1E1 มีความเร็วของสัญญาณเท่ากับ 32 ช่องของ 64 Kbit คือ 2048 กิโลบิตต่อวินาที

ขณะเดียวกันมาตรฐานระบบ ISDN - Integratd Service Data Network ซึ่งวางฐานของระบบบริการรวมไปบนเครือข่ายสวิตชิง เช่น โทรศัพท์ โทรสาร โทรวิดีโอ หรือแม้แต่การส่งข้อมูลความเร็วสูงก็ได้พัฒนามาบนพื้นฐานของมาตรฐาน 2B+D คือมีช่องเสียงขนาด 64 กิโลบิต 2 ช่อง และ 16 กิโลบิต สำหรับข้อมูลหนึ่งของแถบกว้างที่เล็กสุดของ ISDN คือ 128 กิโลบิต + 16 กิโลบิต ระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์จะต้องมีเป้าหมายที่จะลดแถบกว้างของสัญญาณให้ลงมาเหลือขนาดที่จะส่งใน ISDN ได้ ลองนึกดูว่าจะต้องลดแถบกว้างของสัญญาณภาพที่วิขนาด 90 ล้านบิตต่อวินาทีให้เหลือ 128 กิโลบิตต่อวินาที นับว่าเป็นเรื่องที่ทำยากมาก

การประมวลผลสัญญาณดิจิทัลและเทคโนโลยีทางคณิตศาสตร์ผนวกกับความก้าวหน้าในการผลิตชิพหรือ ULSI ที่ทำงานความเร็วสูง มีพัฒนาการที่เร็วและก้าวหน้าจนในปัจจุบันสามารถผลิตชิพที่ทำงานตามอัลกอริทึมได้ซับซ้อนยิ่งขึ้นจนระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์เป็นจริงขึ้นได้

หัวใจสำคัญของวิดีโอคอนเฟอเรนซ์อยู่ที่โคเด็ค (Codec)

Codec เป็นคำย่อมาจาก Code และ Decode คือ การเข้ารหัสและการถอดรหัสจากข้อมูลภาพที่มีจำนวนเส้น 625 เส้น 25 เฟรมต่อวินาที (กรณีสัญญาณ PAL) เมื่อแปลงเป็นสัญญาณดิจิทัลแล้วจะต้องเปลี่ยนกลับเป็นพิกเซลหรือจุดสี แต่การจะใช้พิกเซลให้ได้ตามมาตรฐาน CCITT H.261 ซึ่งเป็นมาตรฐานสำคัญที่กำหนดในเรื่องการเข้ารหัสกำหนดจำนวนเส้นใช้เพียง 288 เส้น แต่ละเส้นมีความละเอียด 352 พิกเซล นั้นหมายถึงได้ความละเอียดเท่ากับ 352 x 288 พิกเซล เรียกฟอร์แมตการแสดงผลนี้ว่า Common Intermediate format และยังยอมให้ความละเอียดแบบหนึ่งในสี่ คือลดจำนวนเส้นเหลือ 144 เส้น และพิกเซลเหลือ 176 พิกเซล ซึ่งขึ้นอยู่กับขนาดของจอภาพ ถ้าใช้จอภาพขนาดเล็กจำนวนพิกเซลก็ลดลงไปได้

เมื่อจำนวนพิกเซลลดลงความละเอียดของภาพก็ลดลงโดยยังลดอัตราการแสดงผลภาพไว้เพียง 10 -15 ภาพต่อวินาทีด้วยอัตราเหล่านี้จะทำให้ภาพเกิดการสั่นกระพริบจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการทางคณิตศาสตร์ ช่วยในการใช้หลักการประมาณค่าและสร้างภาพเสริมเพื่อให้ภาพนิ่ง ทฤษฎีการประมาณค่าทำให้ภาพต่อเนื่องและดูสมจริงสมจังเหมือนของเดิม

ที่สำคัญอยู่ที่หลักการการบีบอัดข้อมูลภาพ การบีบอัดข้อมูลภาพทำให้ลดขนาดข้อมูลภาพได้มาก แต่ต้องทำอย่างรวดเร็วเพื่อภาพที่ส่งจะไม่มีกรหน่วงเวลาการประมวลผลภาพนี้จึงมีวิธีการทั้งทางด้านการประมวลผลขั้นต้นและการประมวลผลชดเชยไปยังด้านรับที่สำคัญคือใช้หลักการเปรียบเทียบภาพเฟรมติดกัน แยกส่วนแตกต่างแล้วจึงนำส่วนแตกต่างเข้ารหัสแล้วส่งไป การแยกส่วนแตกต่างของสองเฟรมติดกันนี้ ทำให้ลดขนาดข้อมูลภาพลงไปได้มาก เพราะภาพวิดีโอที่เป็นภาพเคลื่อนไหว จะมีส่วนต่างของข้อมูลภาพในสองเฟรมติดกันไม่มาก และวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ก็เป็นภาพที่ไม่ตัดต่อจากหลายกล้องนัก จึงทำให้วิธีการประมวลผลโดยแยกความแตกต่าง จึงเป็นสิ่งที่เหมาะสม มีการสร้างชิพเพื่อกระทำในเรื่องการเข้ารหัสเฉพาะเพื่อความรวดเร็ว

การประมวลผลสัญญาณภาพด้วยเทคนิคทางคณิตศาสตร์มีหลักการมากมาย เช่น การหาค่าของความเข้มเฉลี่ยของหลายพิกเซล การหาค่าประมาณเพื่อการชดเชยภาพเคลื่อนไหวที่อาจดูเป็นขั้นให้มีการเคลื่อนไหวที่ต่อเนื่องดีขึ้น

นอกจากนี้ในเรื่องของเสียงก็มีการบีบอัดสัญญาณ ปกติเสียงที่ส่งในสัญญาณโทรศัพท์หนึ่งช่องเสียง ใช้อัตราสุ่ม 2 เท่าของแถบกว้างสัญญาณเสียงแถบกว้างสัญญาณเสียง 4 กิโลเฮิร์ตซ์ จึงใช้อัตราสุ่ม 8 กิโลเฮิร์ตซ์ใช้การแปลงอานาล็อกเป็นดิจิตอลแบบ 8 บิต ดังนั้นช่องเสียงหนึ่งช่องใช้แถบกว้าง 64 กิโลบิต การบีบอัดสัญญาณเสียงมีหลายเทคนิค เช่น ADPCM (Adaptive Pulse Code Modulation) การบีบอัดบางแบบเช่น ที่ใช้ในโทรศัพท์มือถือสามารถลดแถบกว้างสัญญาณเสียงลดลงได้ถึงประมาณ 8 เท่า

การส่งสัญญาณวีดิโอคอนเฟอเรนซ์เป็นการโต้ตอบกันสองทิศทาง ดังนั้นจะมีเสียงสะท้อนเกิดขึ้นอย่างมากมาย การสะท้อนเกิดจากการป้อนกลับของสัญญาณไปมา เช่น เสียงจากลำโพงป้อนกลับเข้าไปโครโฟนกลับไปมา ดังที่เราได้ยินเสียงหอนในห้องประชุม ดังนั้นการประมวลผลสัญญาณจะมีเทคนิคพิเศษที่เรียกว่า การกำจัดเสียงสะท้อน (Echo Cancellation)

มาตรฐานของระบบวีดิโอคอนเฟอเรนซ์

ระบบวีดิโอคอนเฟอเรนซ์เป็นระบบสื่อสารเชื่อมโยงกันเป็นระบบ ดังนั้นเรื่องมาตรฐานเป็นสิ่งที่จำเป็นมิฉะนั้นแล้วการใช้ผลิตภัณฑ์ต่างยี่ห้อจะไม่สามารถใช้งานร่วมกันได้เลย

ระบบวีดิโอคอนเฟอเรนซ์ในยุคแรก และระบบที่มีอยู่บนเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนใหญ่เป็นระบบเฉพาะบริษัท (proprietary) เช่น เมื่อใช้บนเครื่องชั้นเวิร์กสเตชันก็จะใช้กับกลุ่มเครื่องชั้นหรือถ้าใช้กับเครื่องลักษณะกราฟิกส์ก็ใช้ได้ในกลุ่มเครื่องนั้นเท่านั้น

มาตรฐานที่สำคัญเป็นมาตรฐานในกลุ่ม CCITT ซึ่งแบ่งกลุ่มมาตรฐานที่สำคัญได้แก่

H.261 เป็นมาตรฐานโคเด็กที่ใช้กับความเร็ของสื่อสารขนาด $N \times 64$ กิโลบิต และถ้าเต็ม E1 (2048) จะได้ภาพเคลื่อนไหวเต็มที่ H.261 เป็นมาตรฐานการบีบอัดการประมวลผลบนโคเด็กที่ทำให้การเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์ระหว่างยี่ห้อเกิดขึ้นได้

H.221 เป็นมาตรฐานเกี่ยวกับการกำหนดเฟรม เพื่อให้รายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างภาพแต่ละเฟรม

H.230 เป็นระบบสัญญาณที่ใช้การควบคุมการส่งสัญญาณและรับสัญญาณระหว่างโคเด็ก

H.242 เป็นโปรโตคอลการสื่อสารระหว่างโคเด็ก เพื่อการเชื่อมโยงและสื่อสารระหว่างกัน

H.230 เป็นมาตรฐานเพื่อกำหนดรายละเอียดของอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในระบบวีดิโอคอนเฟอเรนซ์

H.233 เป็นมาตรฐานการเข้ารหัสเพื่อการเข้ารหัส เพื่อความปลอดภัยเกี่ยวกับการส่งสัญญาณภาพและเสียงในเครือข่าย

H.231 และ H.243 เป็นมาตรฐานเพื่อกำหนดการทำงานแบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์หลายๆ ชุด โดยมีการสวิตชิงและกำหนดช่วงเวลาในระบบมัลติเพล็กซ์สัญญาณหลายช่อง

H.261 เป็นระบบที่เพิ่มเติมเข้าไปโดยที่เทคโนโลยีอาจพัฒนาให้ดีขึ้นจนสามารถส่งภาพรายละเอียดสูงได้

มาตรฐานเหล่านี้ยังเป็นของใหม่ ยังอยู่ระหว่างการพัฒนาและปรับใช้ นอกจากนี้ยังมีมาตรฐานที่เกี่ยวกับภาพที่มีการใช้งานกันมากทางคอมพิวเตอร์คือ JPEG และ MPEG ที่จะลดขนาดของภาพให้เล็กลงเพื่อเก็บลงไฟล์

การประยุกต์ใช้วิดีโอคอนเฟอเรนซ์ในกระบวนการพิจารณาของศาลไทยนั้นจะต้องพิจารณาโดยละเอียดรอบครอบ แม้ว่าจะสามารถประยุกต์เอาเครื่องมือการสื่อสารสมัยใหม่มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ แต่วิดีโอคอนเฟอเรนซ์ยังเป็นอุปกรณ์ที่มีราคาแพงประจวบกับช่องสื่อสารความเร็วสูงที่ใช้ในประเทศไทย เช่น ใช้สัญญาณดาวเทียม ใช้สายเช่าล้วนแล้วแต่มีราคาแพง ระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์จึงต้องใช้งานที่มีความสำคัญสูงเพื่อประโยชน์ที่คุ้มค่า

อย่างไรก็ดี การพัฒนาของระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ในปัจจุบันสามารถสร้างชิพ โคเด็คที่ลดสัญญาณลงเหลือขนาด 64 กิโลบิตได้ แต่ราคาโคเด็คมาตรฐาน H.261 ยังมีราคาแพง จึงทำให้ระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์มีราคาสูงแต่ปัจจุบันมีการสร้างชิพ VCSI ที่ทำงานทางวิดีโอและโคเด็คได้ดี มีแนวโน้มที่ถูกลง ดังนั้นเชื่อแน่ว่าระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์จะมีราคาลดลงอีกมาก

ในพีซีมีการ์ดโคเด็คตามมาตรฐาน H.261 ออกจำหน่ายแล้ว โดยใช้ช่องสื่อสารบนแลนด้วยภาพเชื่อมโยงหนึ่งช่องจาก 64 กิโลบิตขึ้นไปการ์ดวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ตามมาตรฐาน H.261 จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจที่จะทำให้พีซีเป็นวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ที่ราคาถูกลง ปัจจุบันการ์ดโคเด็คบนพีซีถ้าสั่งซื้อเข้ามาใช้จะตกราคาประมาณ 2 แสนบาทต่อการ์ด ในอนาคตอันใกล้นี้การ์ดโคเด็คบนพีซีจะต้องลดราคาลงอีกมาก และเชื่อว่าระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์บนพีซีที่อยู่บนแบนจะมีราคาถูกลงจนมีผู้ใช้ได้อย่างแพร่หลาย

ปัจจุบันการสื่อสารแห่งประเทศไทยได้เปิดบริการให้ใช้สื่อภาพและเสียงโดยการใช้ Video Conferencing ซึ่งสามารถติดต่อภายในประเทศและต่างประเทศได้ เช่น ญี่ปุ่น สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฮองกง มาเลเซีย อังฤษ เยอรมัน เดนมาร์ก โปรตุเกส อิตาลี เบลเยียม และสเปน ซึ่งมีบริการได้ 2 ระบบ คือ

1. ระบบลีดไลน์ (Lead Line) ซึ่งเป็นระบบเก่าใช้ในการสื่อสารแบบจุดต่อจุด โดยผ่านสัญญาณดาวเทียม หรือ Fiber Optic โดยผ่านเคเบิลใต้น้ำ

2. ISDN (Integrated Service Data Network) เป็นระบบที่ใหม่กว่าและค่าบริการถูกกว่า ปัจจุบันใช้เป็นบางจุดส่วนมากจะใช้กับต่างประเทศโดยผ่านชุมสายโทรศัพท์ซึ่งสัญญาณภาพ, เสียง และข้อมูลจะถูกส่งไปในท่อเดียวกันโดยผ่านรหัสตัวแปรอีกทอดหนึ่งเมื่อสัญญาณมาถึงท่อปลายทาง

ความเป็นไปได้ในกรณีที่มีการดัดแปลงหรือแทรกสัญญาณภาพ, เสียงหรือข้อมูลเข้าไปในท่อสัญญาณนั้นจะไม่มีโอกาสทำได้ เนื่องจากจะต้องผ่านรหัสแปลงสัญญาณก่อนที่สัญญาณภาพ, เสียง, และข้อมูลจะถึงปลายทาง ถ้าหากรหัสไม่ตรงกันเครื่องก็จะไม่แปลงสัญญาณภาพ เสียง และข้อมูลให้ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าหากนำเครื่องมือดังกล่าวมาใช้ในการสืบพยานบุคคลในศาลย่อมจะมีความน่าเชื่อถืออย่างยิ่ง

3.3.2 ผู้ควบคุมการใช้สื่อภาพและเสียง

ผู้ควบคุมการใช้สื่อภาพและเสียงจะต้องเป็นผู้พิพากษาซึ่งนั่งพิจารณาคดีอยู่ในขณะที่มีการสืบพยาน โดยมีเจ้าหน้าที่เทคนิคจำนวน 1 หรือ 2 คน เป็นผู้ใช้สื่อดังกล่าว คือ เจ้าหน้าที่เทคนิคเป็นผู้ควบคุมกล้องถ่ายโทรทัศน์ ซึ่งมีจำนวน 5 กล้องโดยกล้องที่ 3 จะควบคุมด้วย Remote Control เครื่องบันทึกแถบวิดีโอ (ในกรณีที่มีการบันทึกภาพ) และเครื่องโทรสาร (กรณีที่มีการส่งเอกสารต่างๆในคดี) ตลอดจนเครื่องเสียงพร้อมไมโครโฟนไร้สายจำนวน 4 ตัวคือ ที่ผู้พิพากษา 1 ตัว พยาน 1 ตัว คู่ความหรือทนายความของคู่ความอีกฝ่ายละ 1 ตัว โดยปกติในห้องพิจารณาคดีผู้พิพากษาจะเป็นผู้มีอำนาจในการกำกับดูแลให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปโดยเรียบร้อยในกรณีที่มีผู้พิพากษาหลายคน ก็ให้ผู้พิพากษาที่อาวุโสที่สุดเป็นผู้มีอำนาจ

ในกรณีที่ต้องมีการสืบพยานโดยใช้สื่อภาพและเสียงจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการกำกับดูแลโดยเจ้าหน้าที่เทคนิคเป็นผู้ใช้และดูแลเครื่องมือ และอุปกรณ์ต่างๆ ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีที่มีการสืบพยานโดยใช้สื่อภาพและเสียงนั้น

ซึ่งเป็นการสื่อสารแบบ Two-Way Communication ดังนั้นในห้องพิจารณาคดีที่พยานอยู่นั้นก็ต้องมีอุปกรณ์การสื่อภาพและเสียงเช่นกัน ซึ่งการใช้อุปกรณ์เหล่านี้จะต้องใช้ในรูปแบบผสมผสานกัน การทำงานของอุปกรณ์ต่างๆ ต้องมีความสัมพันธ์ต่อกันดังกล่าวย่างต้น ทั้งนี้เป็นการใช้สื่อผ่านไปตามสายโทรศัพท์

3.3.3 ผู้ที่อยู่กับพยานในห้องพิจารณาคดีใช้สื่อภาพและเสียง

โดยปกติในการพิจารณาคดีของศาล จะเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปเข้าฟังการพิจารณาคดีได้เพราะการพิจารณาคดีอาญาต้องกระทำโดยเปิดเผย เว้นกรณีที่เป็นการพิจารณาลับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 178 ได้บัญญัติให้บุคคลเหล่านี้มีสิทธิอยู่ในห้องพิจารณาคดี ได้แก่

- (1) โจทก์และทนาย
- (2) จำเลยและทนาย
- (3) ผู้ควบคุมตัวจำเลย
- (4) พยานและผู้ชำนาญการพิเศษ
- (5) ล่าม
- (6) บุคคลผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องและได้รับอนุญาตจากศาล
- (7) พนักงานศาลและเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยแก่ศาล

แล้วแต่จะเห็นสมควร

ส่วนในการพิจารณาคดีที่ใช้สื่อภาพและเสียงในการสืบพยานบุคคลนั้น การพิจารณาคดีต้องกระทำใน 2 สถานที่ซึ่งอยู่ห่างด้วยระยะทางและต้องติดต่อสื่อสารกันโดยผ่านสื่อภาพและเสียง กล่าวคือสถานที่แห่งแรกเป็นห้องพิจารณาคดีซึ่งเป็นห้องพิจารณาคดีตามปกติซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษา โจทก์ จำเลย ทนายโจทก์ หรือพนักงานอัยการ ทนายจำเลย ผู้ชำนาญการพิเศษ ล่าม พนักงานศาล เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยแก่ศาล และบุคคลทั่วไปไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ประโยชน์เกี่ยวข้องในคดีหรือไม่ก็ตาม ซึ่งหมายความถึงประชาชนทั่วไปเนื่องจากการดำเนินคดีอาญาต้องกระทำโดยเปิดเผย ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ดังนั้นผู้สนใจทั่วไปก็มีสิทธิเข้าฟังการพิจารณาคดีได้ อันเป็นการตรวจสอบความยุติธรรมในการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยประชาชน เว้นแต่กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้พิจารณาลับ ส่วนสถานที่อีกแห่งได้แก่ห้องพิจารณาคดีที่พยานจะมาเบิกความโดยผ่านสื่อภาพและเสียง เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือว่าจะไม่มีการซ่อนพยานหรือจะมีบุคคลอื่นที่อยู่ในพิจารณากับพยานซ่อนให้พยานเบิกความอันจะทำให้คำเบิกความของพยานต้องบิดเบือนไป จึงเห็นควรที่จะจำกัดบุคคลที่จะอยู่ในห้องพิจารณาคดีกับพยาน โดยให้มีเพียง

1. ผู้พิพากษาซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุม การสืบพยานในห้องพิจารณาคดีที่พยานเบิกความ และควบคุมการใช้เครื่องมือ Video Conferencing เพื่อให้การสืบพยานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

2. พยาน

3. พนักงานศาล

4. เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยแก่ศาล

5. ช่างเทคนิคที่ปฏิบัติหน้าที่ในห้องพิจารณา

6. ผู้เชี่ยวชาญ เช่น นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ จิตแพทย์ เป็นต้น ในกรณีที่ต้องให้บุคคลดังกล่าวถามพยานเด็ก

3.3.4 การตั้งคำถามและตอบคำถาม

การซักถามพยานตามปกตินั้น เป็นบทบาทหน้าที่ของนายโจทก์และทนายจำเลยในการซักถาม ถามค้าน และถามติง ในการสืบพยานโดยใช้สื่อภาพและเสียงนั้น ทนายความและผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีในห้องที่จำเลยอยู่สามารถถามพยานได้เองโดยตรงเช่นเดียวกับการสืบพยานด้วยวิธีปกติธรรมดา เพียงแต่เป็นการถามผ่านสื่อ อันเป็นเครื่องมือทางเทคโนโลยีที่เรียกว่า Video Conferencing เท่านั้น การตั้งคำถามและการตอบคำถามทนายความและพยานสามารถถามและตอบได้ด้วยตนเองผ่านไมโครโฟน เว้นแต่คดีที่มีล่ามก็ต้องถามและตอบคำถามผ่านล่าม แต่ในกรณีที่เป็นการสืบพยานเด็ก พยานเด็กอาจจะไม่เข้าใจคำถาม อาจจะหวาดกลัวที่จะต้องตอบคำถามแก่คนที่ตนไม่รู้จักหรือต้องเผชิญกับคนแปลกหน้ารวมทั้งจำเลย ตลอดจนบรรยากาศในห้องพิจารณาคดี เนื่องจากเด็กเป็นบุคคลที่มีความสามารถจำกัดดังกล่าวไว้แล้วข้างต้น วิธีการสืบพยานโดยผ่านสื่อภาพและเสียงนี้จะช่วยลดความกดดันที่มีต่อเด็กลงได้มาก และเพื่อให้ได้ความจริงจากพยานที่เด็กมากที่สุด จึงควรให้ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเด็กเป็นคนกลางเป็นผู้ถามพยานเด็กเพราะถ้าผู้ถามเป็นผู้มีความเข้าใจในเรื่องเด็กจึงจะสามารถใช้คำถามที่เหมาะสมสำหรับพยานที่เป็นเด็กแต่ละคนได้

ผู้เชี่ยวชาญนี้จะทำหน้าที่เป็นคนกลางในการถามพยานที่เป็นเด็กซึ่งเป็นการช่วยศาลในการรับฟังและการสืบพยานเด็ก คือเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับร่างกายและจิตใจของเด็กเป็นพิเศษ และที่สำคัญคือมีลักษณะเป็นกลาง ไม่อคติเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นพิเศษ คำถามที่ผู้สัมภาษณ์พยานจะต้องมีลักษณะที่ไม่ใช่คำถามนำ ควรจะเป็นคำถามเพื่อให้พยานที่เป็นเด็ก

เป็นผู้บอกเล่าข้อเท็จจริงมาเอง ทั้งนี้เพื่อจะไม่ใช่เป็นการสร้างอิทธิพลจิตใจให้เด็กพูดในสิ่งที่ผู้ถามมีความต้องการให้พยานตอบ ซึ่งเกิดจากอคติของผู้ถามที่มีต่อคดีนั้นอยู่แล้ว³⁹ นอกจากลักษณะของคำถามแล้ว น้ำเสียงหรือโทนเสียงของผู้สัมภาษณ์ก็ต้องไม่มีลักษณะเป็นการจูงใจหรือสร้างอิทธิพลต่อพยานเด็กให้ตอบคำถามตามที่ผู้สัมภาษณ์ต้องการให้ตอบด้วย⁴⁰ ซึ่งความเป็นกลางของผู้สัมภาษณ์ดังกล่าวจะถูกควบคุมโดยศาลและฝ่ายจำเลย โดยศาลจะออกกฎระเบียบในการสัมภาษณ์ที่ผู้สัมภาษณ์จะต้องปฏิบัติตาม ฉะนั้นผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเด็ก เช่น นักจิตวิทยา จึงเป็นบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในห้องพิจารณาคำพยานในกรณีที่สืบพยานที่เป็นเด็กด้วย วิธีการถามพยานเด็กผ่านผู้เชี่ยวชาญจะช่วยให้ศาลได้ข้อเท็จจริงจากคำเบิกความของพยานเด็กมากขึ้นโดยเฉพาะเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 14 ปี ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลผู้หย่อนความรู้สึกผิดชอบ ดังจะเห็นว่าเด็กที่อายุต่ำกว่า 14 ปี จึงเป็นพยานที่มีเอกสิทธิ์ได้รับการยกเว้นไม่ต้องสาบานหรือปฏิญาณก่อนเบิกความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 112

ดังนั้นการตั้งคำถามและตอบคำถามของพยานบุคคลทั่วไปโดยผ่านสื่อภาพและเสียง ผู้พิพากษาและทนายความสามารถถามคำถามพยานผ่านสื่อ Video Conferencing ได้ตรงและพยานก็สามารถตอบคำถามผ่านสื่อดังกล่าวได้โดยตรงเช่นกัน ส่วนในกรณีที่พยานเป็นเด็กซึ่งมีอายุต่ำกว่า 14 ปีนั้น การตั้งคำถามและการตอบคำถามจะต้องถามและตอบผ่านผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็ก

3.3.5 การบันทึกข้อมูลที่ได้จากการเบิกความของพยาน

เดิมการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยปกติทั่วไปนั้น ผู้พิพากษาจะเป็นผู้ฟังการถามคำถามของทนายความหรือพนักงานอัยการและการตอบคำถามของพยาน ได้แก่ คำซักถาม การถามค้าน การถามตั้ง ที่ได้ตอบระหว่างทนายความและพยาน หรือระหว่างศาลและพยาน รวมทั้งคำร้อง คำแถลงต่าง ๆ ที่ทำด้วยวาจา แล้วจดบันทึกไว้ในคำให้การพยานหรือรายงาน

³⁹ Glanville Williams, "Videotaping Children's Evidence," *New Law Journal* Vol. 137 No. 629 (1987) : p. 110-111.

⁴⁰ Jenny McEwan, "Children Evidence : More Proposals for Reform", *Review The Criminal Law* (December 1988) : p. 818-819.

กระบวนการพิจารณา แต่ต่อมาได้มีการพัฒนาโดยนำเครื่องมือที่เรียกว่า เครื่องบันทึกเสียงและ แถบบันทึกเสียงมาใช้ในการบันทึก โดยผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีจะปล่อยให้ทนายความหรือ พนักงานอัยการซักถามความ และพยานตอบคำซักถามไปตามปกติ ผู้พิพากษาจะฟังคำถาม และคำตอบแล้วสรุปความให้ได้ใจความที่รัดกุมบันทึกลงในแถบบันทึกเสียง จากนั้นก็จะให้เจ้าพนักงานศาลถอดข้อความจากแถบบันทึกเสียงดังกล่าวพิมพ์ออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรลงใน แบบพิมพ์ของศาล แล้วอ่านข้อความในแบบพิมพ์นั้นให้ทุกฝ่ายฟัง ถ้าเห็นว่าข้อความเหล่านั้นถูกต้องตามที่ได้อ่านความหรือตอบคำซักถามความ พยาน ทนายความ และคู่ความตลอดจนผู้เกี่ยวข้องในคดีที่อยู่ในห้องพิจารณาก็จะลงชื่อในคำให้การหรือรายงานกระบวนการพิจารณาในแบบพิมพ์ ดังกล่าวอันเป็นการรับรองว่าข้อความถูกต้อง

ในกรณีที่ได้มีการนำเครื่องมือ Video Conferencing มาใช้ การดำเนินกระบวนการพิจารณาคง ดำเนินไปตามปกติ กล่าวคือทนายความหรือพนักงานอัยการก็ซักถามพยานผ่านสื่อดังกล่าวแล้ว ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีในห้องพิจารณาที่จำเลยอยู่นั้นก็ยังคงต้องบันทึกถ้อยคำที่ซักถาม และถ้อยคำที่พยานตอบคำถาม รวมทั้งข้อความคำซักถามที่ผู้พิพากษาเป็นผู้ถามความด้วย โดยการสรุปความแล้วบันทึกลงในแถบบันทึกเสียง จากนั้นก็ให้เจ้าพนักงานศาลถอดแถบบันทึกเสียง นั้นแล้วพิมพ์ออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรลงในแบบพิมพ์ของศาลเช่นเดียวกับการสืบพยานตาม ปกติ แล้วผู้พิพากษาจะอ่านข้อความให้ฟังเมื่อเห็นว่าถูกต้องพยานและบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีซึ่ง อยู่ในห้องพิจารณาก็จะลงลายมือชื่อ วิธีการดังกล่าวคงกระทำไปตามปกติ เพียงแต่ผู้พิพากษา ที่นั่งพิจารณาคดีจะต้องฟังความโดยผ่านสื่อดังกล่าวและฟังเสียงที่ออกมาจากลำโพงเท่านั้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย